

פרשת משפטים - תרומה כ"א שבט - ד' אדר א' תשע"ו לפ"ק

יום שני פרשת משפטים

בשעות הבוקר הגיע רבינו שליט"א למעונו, בחזרה ממנוחתו בפאלם ספרינגס.

בשעות הערב בהן רבינו שליט"א תלמידי ישיבה גדולה על סימן ש"ח (הל' מוקצה), והשמיע לפניהם דברי חיזוק.

*

יום שלישי פרשת משפטים

דיו אילו ימי וכל מי כנישותא, דיירי ארעא ספרי ורשמי רשותא, הדרא דלא אפשר למיפרט בשפוטא!!

מילים אין, לרשום ולחרוט בעט ברזל ועופרת, שעות ארוכות של קורת רוח בעולם הזה, ימים שמיימים על הארץ, בעת הנסיעה הרוממה להשתטח על קברי הצדיקים אשר בארץ המה, קדושי עליון ראשונים כמלאכים, והשבת קודש הנעלה והנשגב בעיר פרעשבורג יצ"ו, בראשות מנהיג עדתינו עמרת ראשינו ותפארתינו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

כדי שיעמדו הדברים למשמרת לנו ולדורותינו, נרשום בקוצר אמרים סדר הנסיעה דבר יום ביומו, וישמע חכם ויוסיף לקח לזכור אהבת קדומים שעות של עונג רוחני, שעות של תשובה ותיקון המעשים, שעות של תפלות ותחנונים מעומקא דליבא, אשר לב כולם הומה בהרגשה אחת, שהתפלות נתקבלו לרצון, לפתוח לנו שערי ישועה ורחמים.

אחר שבועות ארוכות, ומאות שעות של עבודה במסירות נפש ממש על ידי העסקנים החשובים שיחי, הגיע יום המקווה, זה היום עשה ה', בו נקבצו יחד אנשי שלומינו שיחי שהטו שכם אחד בנדיבת לבם הטוב, לעזור למען פריחת ושגשוג מוסדותינו הקדושים במאנסי, וזכו להיות חלק מהחבורה לעלות לציוני"ם ברנה, יחד עם הרועה הנאמן רבינו שליט"א, להפקד בדבר ישועה ורחמים בכלל ובפרט.

לעולם יצא אדם בכי טוב, ביום השלישי שנכפל בו כי טוב יצאה הקבוצה הראשונה של משתתפי הנסיעה בראשות רבינו שליט"א לשדה התעופה על הדרך לעיר פראנקפורט. בשדה התעופה התפללו תפלת מנחה, והר"ר חיים מאיר פראמאוויטש הי"ו ירד לפני התיבה.

יום רביעי פרשת משפטים

כעלות השחר לאחר נסיעה של כמה שעות הגיעו לשדה התעופה בעיר פראנקפורט, ונסעו תיכף לבית החיים בעיר, שם חלקת מחוקק ספון של הני גאוני וצדיקי ארץ, ארזי הלבנון אדירי התורה, ה"ה הגאון בעל פני יהושע זצ"ל, שלשה מטיבי לכת מרנן הגאון בעל ההפלאה זצ"ל, והגאון רבי נתן אדלער זצ"ל, והגאון רבי זלמן חסיד זצ"ל, רבותיו של מרן החתם סופר זי"ע. הגאון בעל מחנה לוי זצ"ל, הרבנית הצדיקת ריזל ע"ה אמו של מרן החתם סופר זי"ע ועוד.

הציבור עמדו יחד עם הכהן הגדול רבינו שליט"א מול הבית החיים. מתחילה הוציא הר"ר חיים מאיר פראמאוויטש הי"ו את הקהל בברכת התורה, ואחר כך אמר רבינו שליט"א הברכה שאומרים על הבית החיים, והמשיכו באמירת היה"ר ועשרה פרקי תהלים בהתעוררות רב.

אחר כך שח רבינו שליט"א על גודל קדושתם וכח תורתם והליכותם של הני תרי גדולי עולם מרנן ההפלאה והגאון רבי נתן אדלער זי"ע.

זוה תוכן השיחה:

עס ליגן דא די גרעסטע פון די גדולי ישראל, וואס מען פארלאזט זיך אויף זיי אין תורה. דער פני יהושע איז געווען דא רב, און נאכדעם איז דער הפלאה געווען דא רב, רבי נתן אדלער, און דער חתם סופר איז אויך געבוירן געווארן אין פראנקפורט, און ער האט דא געלערנט ביי דעם הפלאה, און ביי רבי נתן אדלער.

רבי נתן אדלער איז נישט געווען דא רב, נאר ער האט געהאט א בית המדרש פאר זיך דא אין די שטאט. רבי נתן אדלער האט עוסק געווען אין קבלה, ער האט געדאווענט נוסח אר"י, און ער האט געדאווענט מיט די ספרד'ישע הברה, וואס איז נישט געווען אנגענומען. און דעמאלטס האט זיך אויך אנגעהויבן די חסידים, וואס נישט יעדער האט מיטגעהאלטן. און פאר דעם איז געווען כת ש"ץ, און עס האט אויסגעקוקט, און מען האט מורא געהאט אז עס ווערט א גרופע, וואס

דעמאלטס האט מען יעדע זאך וואס האט געהאט צוטון מיט קבלה, פראבירט צו לייגן אין די זייט. און מען האט געבעטן **רבי נתן אדלער** אז ער זאל אויפהערן, און ער האט נישט מקבל געווען, האט דער בית דין פון פראנקפורט געלייגט אין חרם דעם וואס גייט דאווענען צו אים. און עס האט נישט געהאלפן, דער עולם איז ווייטער געגאנגען צו אים, צו ער האט געהאט אן אייגענע מנין פון זיינע שטוב מענטשען, האט מען אים אליין געלייגט אין חרם, אז טאמער ער פירט אן זיין בית המדרש, איז ער אין חרם. דער **הפלאה** איז אויך אונטערגעשריבן אויפן חרם. זיי זענען זייער גוט געווען, אבער ער האט זיך געמוזט צושטעלן, און אפשר האט ער געהאלטן אז קהל איז גערעכט מיט די פאדערונג וואס זיי האבן, אז ער קען זיך אזוי פירן פאר זיך, אבער נישט פאר אנדערע.

רבי נתן אדלער האט געהאט דא גרויסע רדיפות, און ער האט געמוזט איבערלאזן די שטאט, און ער איז אוועקגעפארן אויף באסקאוויץ, וואס איז אין טשעכיי. און דער **חתם סופר** איז געווען זייער דבוק אין **רבי נתן אדלער**, און דער **חתם סופר** איז נאכגעלאפן נאך **רבי נתן אדלער** אויפן וועג, ביז ער האט אים געטראפן ביי די ערשטע גאסטהויז, און פון דארט איז ער ווייטער מיטגעפארן קיין באסקאוויץ, און ער איז געווען אזוי ווי א הויז בחור פאר **רבי נתן אדלער**. **רבי נתן אדלער** איז שפעטער צוריקגעקומען קיין פראנקפורט, און דער **חתם סופר** האט געוואלט צוריקומען מיט אים צוזאמען, אבער אינמיטן וועג האט אים **רבי נתן אדלער** אפגעשטעלט, און ער האט אים געזאגט, אז ער זעהט נישט פאר אים אן עתיד אין פראנקפורט, און ער זאל בלייבן אין יענע געגענט. - איך מיין אז **רבי נתן אדלער** האט געהאלטן אז זיין צוקונפט איז אין יענע געגענט, עס איז געווען אן אנדערע מדינה, און דער מהות פון די מענטשען זענען געווען אנדערש. - און דער **חתם סופר** איז געווען נאכדעם אין מאטערסדארף, און אין דרעזניץ.

בעפאר דער **הפלאה** איז געווארן רב דא אין פראנקפורט, איז ער געווען ביים מגיד, צוזאמען מיט זיין ברודער דער **רבי ר' שמעלקא**. דער **חתם סופר** (בשו"ת או"ח סימן קצ"ז) שרייבט אז דא אין

פראנקפורט האט ער קיינמאל נישט דערמאנט ברבים א זוהר אדער קבלה. נאר מיט זיינע תלמידים, און זיינע ספרים זענען פול מיט קבלה.

*

עם סיום דבריו נכנסו הציבור לבית החיים, והמשיכו באמירת תהלים עד מזמור ל'. **רבינו שליט"א** המשיך בחוץ עם מנין כהנים, ואמר היה רצון וקדיש ברגש רב. בסיום אמירת תהלים התפלל **רבינו שליט"א** בתפלה חרישית למען הכלל והפרט למשך כמה דקות.

משם נסעו לבנין הבית המדרש בעיר, שמה מצאו כמה מנינים של תושבי העיר שעמדו בתפלת שחרית. הציבור ירדו לטבול במקוה, ואחר כך התפללו תפלת שחרית בבית המדרש, והר"ר **וואלף שפיערער** הי"ו ירד לפני התיבה. במשך ימי הנסיעה לא אמרו תחנון כנהוג. אחר התפלה ישבו לארוחת הבוקר שנערכה בהרחבה גדולה לכל הקהל.

בבית המדרש במקום נמצא גם היכל גדול לתפלה עם מאות מקומות ישיבה, אשר היתה שייכת לקהל הנעאלאגן לפני המלחמה, ונמצא עדיין הכלי 'ארגעל' שהוא כלי זמר שהשתמשו בו בעת התפלה, ועומדת על מכונה בעזרת נשים, אשר כידוע לחמו רבותינו ז"ע נגד זה, והיתה אחת מהתקנות בעת חלוקת קהילות הארטאדאקסיע באונגארן כידוע (ולכך לא נטה **רבינו שליט"א** להתפלל בהיכל הזה, והתפללו בחדר הקטן הפאליש הנמצא לידו, הגם שכעת אין משתמשים בכלי זה עוד, ושייכת לקהל חרדים לדבר ה'). **רבינו שליט"א** סיפר על מלחמתו של תורה שערך מרן **ההפלאה** זי"ע נגד רמ"ד וספריו בעת התפשטות ההשכלה, ואחר פטירתו ירדה העיר פראנקפורט פלאים, ונגע ההשכלה פשתה בקרב רוב תושבי העיר והמחוזות.

אחר ארוחת הבוקר נסעו לעיר העתיקה ווארמייזא, מקום מגורתו של **רבינו שבגולה רש"י הק**. הדרך לווארמייזא עברה בנעימות יתירה בעת שישב **רבינו שליט"א** על יד שולחן מיוחד בהאוטובוס, מוקף עם תלמידיו וחסידיו, ושוחחו בארוכה על קורות היהודים בארצות הגולה במשך השנים, ודעת מרן **החתם סופר** זי"ע בעת שנתנו חירות ליהודים לדור בכל שטחי העיר וכו'. כמו כן שוחחו על תולדות גדולי ישראל לדורותיהם משך זמן ארוכה.

בתוך השיחים סיפר רבינו שליט"א על שנות נערותו של מרן החתם סופר, ועל אודות ציווי הגאון רבי נתן אדלער זצ"ל להחתם סופר בימי ילדותו שאל ידבר עם אביו, שחשש שהנהגת אביו בקפידה יכבה שאיפות בנו להתגדל מעלה במעלות התורה (עיין בספר חוט המשולש גוף העובדה בארוכה), ומאז התאכסן החתם סופר בבית רבו הגאון רבי נתן אדלער זצ"ל, ולא דיבר עוד עם אביו עד יום פטירתו. רבינו שליט"א שאל בצחות מה היו עושים כהיום אם הרב היה אומר כך... אבל אביו של החתם סופר רבי שמואל זצ"ל בגודל צדקתו קיבל את הדין באהבה, ולא הרחרח אחר דברי הגאון רבי נתן אדלער זצ"ל.

מתוך סיום השיחה: (תחלת השיחה חסר)

הר"ר שרגא צבי פישמאן: אין ווארמייזא ליגט דער מהר"ם מרוטנבורג.

הר"ר שמואל ראבב: ער איז געווען אין תפיסה ווען ער איז נפטר געווארן. יארן לאנג האט געדויערט ביז מען האט ארויסגעגעבן די גוף.

רבינו: ער איז געווען זיבען יאר אין תפיסה, און נאך זיבן יאר ביז מען האט ארויסגעגעבן דעם גוף. יודען האבן אים געוואלט אויסלייזן, אבער דער מהר"ם מרוטנבורג האט נישט געלאזט, ווייל ער האט נישט געוואלט, אז עס זאל ווערן איינגעפירט אז מען זאל געבן אויסלייז געלט (עיין בים של שלמה גיטין פ"ד סימן ס"ו), איז ער געזעסן זיבן יאר אין תפיסה. מען האט אריינגעלאזט ספרים צו אים, און ער האט דארט געשריבן תשובות,

הר"ר יוסף לעפקאוויטש: אין די שווערסטע משניות אין נגעים ואהלות, האט ער געשריבן אין תפיסה^א.

רבינו: זיבן יאר נאך זיין פטירה, האט א גרויסער עושר, אלכסנדר זיסקינד, געגעבן געלט אז מען זאל אים ארויסגעבן, און ער ליגט טאקע נעבן דעם מהר"ם מרוטנבורג.

הר"ר שמואל: עס שטייט (עיין בשם הגדולים ערך מהר"ם מרוטנבורג), אז דער מהר"ם מרוטנבורג האט אים געפרעגט אין חלום, צו ער וויל האבן עשירות עד

^א עיין בפירוש מהר"ם מרוטנבורג על מסכת אהלות שכתב המעתיק בתחלתו וזה לשונו: בעזרת יוצר המוני מטה ומעלה, אחקוק ואוציא לאור מן האפלה, חידושי נגעים ואהלות ממחר"ם זכר צדיק לברכה ולתהלה, שחיבר בעניי בבית הספר בתוך הכלא במגדל אנזישהיים.

סוף כל הדורות, אדער ער וויל זיין עמי במחיצתי, און ער האט אויסגעוועלט עמי במחיצתי. דער רא"ש האט איינגערופן מען זאל אויסלייזן דעם רבי'ן, און ער האט געמוזט אנטלויפן קיין ספרד, און וועגן דעם איז דער רא"ש געווען אזוי גרויס סיי אין אשכנז און סיי אין ספרד.

רבינו: איך האב געהערט פונעם קלויזענבורגער רב זצ"ל, אז דער צאנזער רב'ס פאטער, איז נישט ארויס פון די סוכה גאנץ סוכות, ער איז געשלאפן אין די סוכה, אין שניי און אין קעלט. און ער האט מקפיד געווען נישט צו שלאפן אליין אין די סוכה, נאר עס זאל זיין נאך איינער מיט אים. איינמאל איז געווען א גרויסע קעלט, און ער האט נישט געקענט טרעפן איינער וואס זאל שלאפן מיט אים, האט ער געבעטן איינעם, אז ער זאל שלאפן מיט אים, און ער גיט אים אוועק זיין עולם הבא. איז ער איינגעגאנגען אויפן געשעפט. יארן שפעטער האט ער זיך געחלומ'ט, אז דער צאנזער רב'ס פאטער איז געקומען צו אים אין חלום, און ער האט אים געזאגט, איך האב דיר צוגעזאגט עולם הבא, און עס איז געקומען די צייט אז דו זאלסט אוועקגיין פון די וועלט. וואס איך האב צוגעזאגט האב איך צוגעזאגט, אבער אויב דו ביזט מוותר אויף די הבטחה, וועסטו קענען ווייטער בלייבן לעבן. עס איז געווען אין חלום, האט ער געזאגט, אז ער וויל ווייטער בלייבן לעבן, ער וויל נישט שטארבען.

ווען ער איז אויפגעשטאנען האט אים זייער וויי געטון וואס ער האט געטון, איז ער אריבערגעגאנגען צום צאנזער רב, און ער האט אים פארציילט די מעשה. - דער קלויזענבורגער רב האט עס אזוי אראפגעלייגט, אז דער יוד איז געקומען צום צאנזער רב און ער האט אים געזאגט, 'וואס וועל איך שוין האבן אז איך וועל בלייבן אויף דער וועלט, איך וועל עסן נאך א בילקעלע'... - עס איז דא צוויי גירסאות וואס דער צאנזער רב האט אים געזאגט, איין גירסא איז דא, אז דער צאנזער רב האט געשמייכלט. און איין גירסא איז דא, אז דער צאנזער רב האט אים געזאגט, 'נאר בלייבט נאר, און מקח בלייבט מקח'.

הר"ר שמואל: איך האב געהערט יעצט שבת פון רבי צבי מאיר זילבערבערג שליט"א, אז דער מגיד האט געזאגט פארן בית יוסף, ווען ער האט גערעדט פונעם רא"ש, 'אשר קדישי', מיין הייליגער

אשר. און אויפן מהר"ם מרוטנבורג שטייט אז ער האט געזאגט 'מאיר בחירי ודחילי' (ע"ן במגיד משרים בפרשת ויקהל ובפ' צו).

הר"ר יוסף לעפקאוויטש: איך האב לעצטענס געהערט אז ביי הרב וואזנער פלעגט מען אים אויפרופן צו די תורה, 'עמוד מורה מורינו הרב הלוי', און מען האט נישט ארויסגעזאגט די נאמען. די לעצטע פאר יאר, איז הרב וואזנער אויפגעקומען אז עס איז א חסרון אין כיבוד אב, אז מען רופט אים נישט ארויף מיטן טאטענ'ס נאמען, האט ער געזאגט אז מהיום והלאה זאל מען אים אויפרופן מיטן טאטענ'ס נאמען, שמואל בן מוה"ר יוסף הלוי. אבער זיינע קינדער איז ווייטער געבליבען אזוי, און מען האט זיי אויפגערופן בן מורה מורינו הרב הלוי.

רבינו: אין באבוב רופט מען אויף מיטן טאטענ'ס נאמען, אפילו ביי סנדקאות, און ביי סידור קידושין.

רבינו: הרב וואזנער'ס פאטער איז געווען אן אדם פשוט, זיין זיידע האט געוואוינט אין סערדאהעלי. **הר"ר יוסף:** ביי די יוצאי סערדאהעלי איז געווען א חידוש ווי אזוי עס איז ארויסגעוואקסען אזא אדם גדול פון די משפחה. **רבי יוסף שטיינער זצ"ל** (דומ"ץ דקהלתנו) פלעגט זאגן, אז ווען רבי אהרן שמואל אסאד זצ"ל איז געווען רב אין שטאט, איז הרב וואזנער'ס זיידע געווען ראש הקהל, און רבי אהרן שמואל האט געהאט געוואלדיגע רדיפות, עד כדי כך אז ער האט נישט געהאט וואס צו עסן. און דער ראש הקהל פלעגט יעדן פרייטאג גיין באהאלטענערהייט און ער האט אים געגעבן געלט צו לעבן. און רבי יוסף שטיינער פלעגט צו זאגן, היינו דאהני ליה, ווייל עס איז נישטא קיין אנדערע פירוש פארוואס עס איז ארויסגעוואקסען אזא אייניקל.

הר"ר שרגא צבי: עס איז דא א מעשה מיט זיין מאמע (שקבלה ברכה על שלא הלכה לשור אצל קאנצערט). **רבינו:** אבער דאס איז א גמרא (שבת כג:) דרחים רבנן הויין ליה בנין רבנן, אויף וואס מען קען זיך נישט דינגען.

הר"ר שמואל: אויסער דעם האט ער פלייסיג געלערנט...

רבינו: אבער פארוואס האט ער זוכה געווען פלייסיג צו לערנען.

הר"ר יעקב חיים כ"ץ: הרב וואזנער פלעגט צו דאווענען שחרית פרי. די לעצטע פאר יאר האבן אים די יונגעלייט געבעטן אז ער זאל דאווענען אביסל שפעטער. האט ער זיי געזאגט, איך בין אן ארבייטער, איך קען נישט דאווענען שפעט.

רבינו: איינע פון די טענות וואס מען האט געהאט אויף רבי נתן אדלער איז געווען, אז ער האט געדאווענט נאך זמן תפלה. נאך זמן תפלה מיינט נישט צוועלף אזייגער... ער האט געדאווענט נאך צען אזייגער, מיט א מנין פון זיינע תלמידים.

הרה"ג רבי יהושע: דער חתם סופר (בהגהות על שו"ע או"ח סימן נ"ח סעיף ו') איז כמעט דער איינציגסטער וואס האלט אז ברכות קריאת שמע האט די זעלבע דין ווי זמן תפלה, און מען קען בדיעבד זאגן ביז חצות, און עס איז נישט א ברכה לבטלה.

רבינו: דער קאמארנער שרייבט (בספרו זקן ביתו אבות ב-יד אופן ד'), אז דער בעל שם טוב האט געדאווענט ותיקין.

הרה"ג רבי יואל משה מרדכי: רבי חיים קנייבסקי דאווענט יעדן טאג ותיקין. יעדן טאג קומט ער אין בית המדרש צען מינוט פארן דאווענען, און ער זאגט תהלים, אבער אזוי ווי שבת שטייט דאך אין שלחן ערוך (או"ח פא-א) אז מען איז מאחר, קומט ער אין בית המדרש ממש פארן דאווענען.

רבינו: מען האט געפרעגט רבי חיים קנייבסקי, אז עס שטייט אין רמ"א (או"ח רנא-ב) אז פרייטאג דארף מען ממעט זיין בלימודו, ווי אזוי איז ער מקיים די הלכה. האט ער געזאגט אז ער גייט אין מקוה לכבוד שבת, און עס נעמט אים פופצן מינוט, איז ער ממעט בלימודו.

הר"ר שלמה יוסף ראבב: רבי נתן אדלער האט איבערגעלאזט ספרים?

רבינו: עס איז נישטא גארנישט געשריבן פון רבי נתן אדלער. איינער האט מלקט געווען וואס תלמידים האבן נאכגעזאגט פון אים.

הר"ר שמואל: רבי נתן אדלער האט געזאגט, אז ער געדענקט אלעס, ער דארף נישט שרייבן.

רבינו: דאס וואס ער האט געזאגט, אז ווייל ער געדענקט איז נישטא קיין עת לעשות לה' הפרו תורתך, איז א מליצה אדער א אמת?, איז דען די פשט אז ער שרייבט אראפ כדי עת לעשות פאר זיך. און איז ער דען פארזיכערט אז ער וועט שטענדיג געדענקען. עת לעשות איז נאר

דעמאלטס ווען ער פארגעסט עס מארגן?! איך פארשטיי נישט דאס ווארט, אז ווייל ער געדענקט האט ער נישט קיין היתר צו שרייבן.

דער **חתם סופר** (שו"ת **חתם סופר** או"ח סימן ר"ח) שרייבט, אז עת לעשות איז נאר אז מען לערנט תורה לשמה, אויב נישט זאל פארגעסן ווערן די תורה! ער האט געהאלטן אז אויב מען לערנט נישט תורה לשמה, זאל מען נישט דרוקן קיין ספרים. עס מוז זיין כולו לשמים, אז עס זאל זיין א היתר צו דרוקן ספרים (עיין מה שכתב רבינו שליט"א בזה, בהקדמת ספרו **נחל הברית** ח"א). אטייל האבן וועגן דעם געדרוקט די ספרים מיט רש"י אותיות, ווייל עס הייסט נישט א געהעריגע כתב.

הר"ר שמואל: עס קומט א געוואלדיגע הכרת הטוב פאר די וואס האבן געשריבען, טאמער דער רמב"ם וואלט נישט געמאכט דעם רמב"ם זענען מיר דאך... אן רש"י קען מען דאך נישט לערנען א שטיקל גמרא.

הרה"ג רבי יהושע: ווען איך האב געלערנט אין ישיבה ביי רבי פישל שמעלצער האט יעדער בחור געדארפט צינדען א לעכט פאר רש"י, און ער האט געזאגט, צינד'ס לעכט פאר רש"י, ווייל ווען נישט רש"י זענען מיר אלע פעינטער'ס.

דער **מהר"ל שרייבט** (מהר"ל **מנהגים**, בליקוטים אות פ"ג) אז דער ר"ת האט געלערנט ווען עס איז געלעגן פאר אים א שיסל פול מיט גאלדענע מטבעות, כדי ער זאל האבן הרחבת הדעת.

רבינו: עס זענען געווען דא דריי גרויסע קהלות, שו"ם, אויף דעם ווערט עס אנגערופן 'תקנות שו"ם', ש'פייער, ווארמייזא, מ'יינץ.

הר"ר שמואל: אזוי זאגט מען אין די קינות (קינה כה), קהל אשפירה, ורמייזא, מגנצא.

רבינו: דאס זענען געווען די דריי גרעסטע קהלות פון אידן אין דייטשלאנד.

די ראשונים האבן געלעבט דא אין די גאסן.

הרה"ג רבי יהושע: מען זאגט אז דער **מקור ברוך פון סערעט** האט אמאל גערעדט מיט'ן **סאטמאר'ער רב**, וועגן דעם ציון פון דוד המלך, אז עס איז נישט זיכער אז ער ליגט דארט, האט אים דער **מקור ברוך** געזאגט, צו ער ליגט פונקטליך דארט ווייס איך נישט, אבער אין ברוקלין ליגט ער זיכער נישט...

ונסב השיחה על קברי התנאים והאמוראים בארה"ק שגילה האר"י הק' מקום מנוחת קדשם רבינו: עס שטייט אין **שער הגלגולים** פונעם **אר"י הק'**, אז רבי מאיר בעל הנס האט מען קובר געווען מעומד.

הרה"ג רבי יהושע: עס שטייט פונעם **מנחת אלעזר** אז דער **ראפשיצער רב** האט געזאגט מען זאל אים לייגען אויף א בארג, ווייל ווען מען ליגט קען מען אמאל מיד ווערן, אבער ווען מען איז אויף א בארג, איז מען נישט אזוי ליגענדיג.

רבינו: עס דאכט זיך מיר אז ער האט געזאגט, אז מען זאל אים לייגען אויפן בארג, ווייל ער וויל קוקען אויף די שטאט...

דער ר"ת האט געזאגט אויף זיין זיידע רש"י, אז זיין חיבור אויף ש"ס וואלט מען נאך געקענט נאכמאכן, אבער זיין חיבור וואס ער האט געמאכט על התורה דאס קען מען נישט נאכמאכן (שם **הגדולים להחיד"א** ערך רש"י). גוט אפצולערנען יעדן פסוק, און ארויסצונעמען וואס איז פשוט של מקרא.

*

כשהגיעו לעיר ווארמייזא, נכנסו מתחילה לבית המדרש המיוחס לרש"י, ואמרו שם כמה פרקי תהלים וקדיש, אחר ששרו ניגון התעוררות עברו להיכל שנבנה במקום ששם הרביץ רבינו רש"י תורה לעדרים, **רבינו שליט"א** למד מדברי רש"י בתחילת הפרשה, שהתורה היא מסודר כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, אשר הוא הדבר אשר היתה מנת חלקו של רש"י משך ימי חייו.

הרה"ג רבי בנימין ברייער שליט"א דומ"ץ דבית מדרשינו זכרון יהודה ציטט שם דברים הכתובים בספר **עטרת זקנים** (פ' חיי) בשם **הרה"ק רבי יצחק אייזיק מסאפרין זי"ע**, אשר מקובל שאברהם אבינו לא הסכים להוריד את יצחק מהעקידה, עד שיובטח לו שרש"י יהיה מזרעו, וזהו ויר"ש זרעך את שער אויביו (בראשית כב-ז), ויר"ש אותיות ורש"י.

משם עברו לראות המקוה הישנה הנמצא בחצר. גם פגשו שם את ראש העיר שסיפר קצת מקורות דברי הימים היהודי של העיר הגדולה לאלקים, וביקש במיוחד את ברכת **רבינו שליט"א** להצלחה במעשי ידיו.

אחר כך הגיעו לבית החיים בעיר, מקום קבורת קדשם של רבותינו הקדמונים המהר"ם מרומנבורג, המהר"ל, החוות יאיר ועוד. אמרו פרקי תהלים ביהד, ושוב נכנסו הקהל לתוך הבית החיים (כמשפט הראשון בעיר פראנקפורט) להתפלל על קברי הראשונים כמלאכים זי"ע.

מעיר ווארמייזא נסעו לשדה התעופה בפראנקפורט, בדרך לעיר קראקא בפולין. לפני העליה למטוס התפללו תפלת מנחה, והר"ר חיים מאיר פראמאוויטש הי"ו ניגש לפני התיבה.

בשעות הערב הגיעו לעיר קראקא, ונסעו למלון המפואר בעיר, שם התפללו תפלת מעריב, וניגש הר"ר שלמה זלמן נייחויז הי"ו לפני התיבה. אחר תפלת הערב סעדו לבם בארוחת ערב מפוארה לשביעת הקהל. בשעות הלילה התעננו הציבור לשמוע קורות ימי העיר מהר"ר הערשל פרידמאן הי"ו ושאר משתתפי החבורה.

*

יום המישי פרשת משפטים

בשעות המוקדמות בבוקר נסע רבינו שליט"א לטבול במקוה בעיר, והתפללו תפלת שחרית בבית הכנסת של הרמ"א זי"ע. הר"ר שמואל ראאב הי"ו ירד לפני התיבה והתפלל בנוסח אשכנז כנהוג, התפלה עברה ברגשי קודש במקום המקודש הלז. - בקריאת התורה עלה רבינו שליט"א בעליית כהן, ואחר כך הוציא את כל הקהל בברכת הגומל. אחר התפלה המשיכו באמירת סליחות לשובבי"ם ת"ת בהתעוררות רב.

אחר התפילה ניגש רבינו שליט"א מעוטר בטלית ותפילין אצל החלון בעזרת נשים, הפונה סמוך ונראה אל מול מקום קברו של הרמ"א זי"ע, ואמרו ביהד פרקי תהלים יה"ר וקדיש. בבית המדרש גם נפגש רבינו שליט"א עם כ"ק האדמו"ר מלויצק שליט"א שהגיע לחנך היכל חדש לתפלה בקומה השניה מעל בית הכנסת הרמ"א, ואיחלו זה לזה שהתפילות יתקבלו לרחמים ולרצון.

אחר חליצת תפילין דר"ת והטלית, עלה רבינו שליט"א לקומה השניה, אשר משם נראה מקום קברם של המגלה עמוקות והב"ח ועוד, ואמר כמה מזמורי תהלים וקרא פתקאות. - משם עברו כל הקהל ביהד להבית

החיים החדש, מקום מנוחתו של הרה"ק בעל מאור ושמש זי"ע, והגאון רבי שמעון סופר זצ"ל אב"ד קראקא ועוד. אחר אמירת תהלים ויה"ר הזרו למלון לארוחת בוקר.

הקהל נסעו במשך היום לעיר הדמים אושוויץ, מקום אשר אבותינו ורבותינו מסרו נפשם על קדושת השם. במשך הדרך נשמע סיפורים נוראים על קורות עם ישראל בשנות הזעם על ידי הר"ר הערשל פרידמאן הי"ו. אחר שעברו בבניי המקום המזעזעים לב ונפש, הגיעו לתוך תאי הקרימיטוריום, שם אמרו פרקי תהלים וא-ל מלא רחמים על ידי הר"ר שמואל ראאב הי"ו, וכל עין תדמע בבקשה ותחנונים, ארץ ארץ אל תכסו דמם, וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך.

בשעות אחר הצהרים נסע רבינו שליט"א מעיר קראקא אל עבר העיר ליוזנסק. על הדרך עמד רבינו שליט"א בעיר בריגל, מקום מנוחת הגה"ק בעל ארי דבי עילאי זי"ע. אחר אמירת תהלים נסע לעיר ראפשיץ, מקום מנוחת הרה"ק רבי אשר ישעי מראפשיץ זי"ע, אמר מזמורי תהלים, ונדב סכום נכבד לשיפור הבית החיים במקום.

בשעות הערב הגיעו כל הקהל לעיר הקודש והמקודש ליוזנסק, אשר לשמו ולזכרו תאבה נפש כל חי. בלב הומה רגשות קודש סעדו הציבור בראשות רבינו שליט"א לסעודת הכנה לפני העליה לציון קודש הקדשים. אחר ששרו ניגוני התעוררות, השמיע הר"ר הערשל פרידמאן הי"ו דברים מלהיבים בגודל קדושת המקום מפי צדיקי הדורות זי"ע.

דממת וחרדת קודש הקיפה את ההיכל, עת אשר רבינו שליט"א השמיע בקול חנוק מדמעות דברי הכנה לפני העליה לציון הקדוש, ודיבר על קדושתו העליונה של הרבי רבי אלימלך זי"ע אשר גופו ונשמתו נתקדש בסיגופים נוראים במעלות קדושים וטהורים, ובעת אשר עולים להתפלל פסוקי תהלים גם כשהוא מעט אבל בכוונה נעלית, יכולים לפעול ישועות ורפואות אצל ציון קדשו, ומה טוב להתפלל גם על חבירו שאז הוא נענה תחילה, ובפרט שרבים רבים מעמך בית ישראל עיניהם תליות ומצפים לישועה בכל הענינים. - בברכת המזון נתכבד הרה"ג רבי בנימין ברייער שליט"א דומ"ץ בבית מדרשינו זכרון יהודה.

מען געפינט זיך אויף אזא הייליגן מקום, אויפן פלאץ פונעם הייליגן רבי ר' אלימלך זי"ע ועל כל ישראל. מען דארף נישט פארשטעלן דעם רבי ר' אלימלך פאר'ן ציבור, יעדער ווייסט די געוואלדיגע גרויסקייט פונעם הייליגן רבי ר' אלימלך. ער איז געווען דער רבי פון אלע צדיקים, אלע צדיקים נאכדעם זענען געווען תלמידים פונעם הייליגן רבי ר' אלימלך. נאכן בעל שם טוב הק' האט דער רבי ר' בער איבערגענומען, דער רבי ר' אלימלך האט געהאט כמה חברים וואס זענען געווען תלמידים פונעם רבי ר' בער מיט אים צוזאמען, אבער רוב תלמידי בעל שם זענען געווען תלמידים פונעם הייליגן רבי ר' אלימלך. - אין די הייליגע ספרים ווען מען ברענגט די שני המאורות הגדולים, ברענגט מען צוזאם דעם בעל שם טוב הק' מיטן רבי ר' אלימלך, און מען לאזט אויס דעם רבי ר' בער וואס איז געווען אינדערמיט, אזוי פארהייליגט איז געווען דער הייליגער רבי ר' אלימלך זי"ע.

מיר זענען זייער ווייט פון די צדיקים, מיר זענען זייער ווייט פון די הנהגות וואס זיי האבן פארלאנגט פון אונז. עס איז נישט גענוג אז מען קומט צו א ציון פון א צדיק און מען איז מתפלל, נאר מען דארף האבן א שייכות צו דעם צדיק, לערנען זיינע ספרים, און נאכגיין אין די וועגן וואס ער לערנט.

דער זיידע דער שאמלוי'ער רב הי"ד ברענגט צו, אז ער האט געהערט מפה קדשו פונעם קול אריה. אז דער רבי ר' אלימלך האט געזאגט, אז ער האט גענומען אויף זיך אזויפיל סיגופים בחייו, אז מיט דעם האט ער אויסגעטרעטן א וועג, אז יעדער איד זאל קענען נתקרב ווערן צום אייבערשטן אן סיגופים. בדרך כלל אן סיגופים קען מען נישט נאנט ווערן צום אייבערשטן, אבער ער האט גענומען אויף זיך אזויפיל סיגופים, אז מיט די סיגופים וואס ער האט גענומען, האט ער אויסגעלייזט אז אידישע קינדער דארפן נישט אדורכגיין סיגופים, אז מען זאל זיך קענען מקרב זיין צום אייבערשטן. דאס מיינט נישט אז עס קומט אן פון זיך אליין, אבער על

כל פנים ער האט געמאכט א וועג וויאזוי מען זאל קענען נאנט ווערן צום באשעפער. - דער שאמלוי'ער רב האט צוגעגעבן, אז די מימרא איז געווען ביים קול אריה, אזוי ווי א תוספתא מפורשת. אזוי ווי א זאך וואס מען קוקט נאך אין תוספתא וואס עס שטייט מפורש ארויסגעשריבן, אזוי איז געווען ביי אים אנגענומען דאס וואס דער רבי ר' אלימלך האט געזאגט.

דער רבי ר' אלימלך זי"ע שרייבט אין נועם אלימלך (פרשת חיי שרה), אז די גמרא (ברכות יז:) זאגט אז כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, די גאנצע וועלט ווערט ניזון אין זכות פון רבי חנינא. ברענגט ער צו (הובא בתולדות יעקב יוסף פ' צו, בשם הבעל שם טוב הק'), אז 'שביל' איז טייטש א וועג. עס איז דא א דרך, א שביל. אויף א פלאץ וואס עס איז אנגעלייגט און עס איז שווער אדורכצוגיין, און עס קומט איינער און ער טוט אויסטרעטן דעם וועג, נעמט ער אוועק דעם מסך המבדיל וואס איז דא אינדערמיט, און עס ווערט נאכדעם א וועג ווי מען קען אדורכגיין. און אויף דעם וועג קענען שפעטער טויזנטער מענטשן אדורכגיין גלאט און עס שטערט נישט, ווייל מען גייט אויף דעם וועג וואס איז אויסגעטראטען.

דער צדיק דער לייגט אראפ א 'שביל'. ער מאכט א וועג, און נאכדעם וואס ער האט געמאכט דעם וועג, קען יעדער צוקומען אין דעם וועג אדורכצוגיין און אנקומען ווי מען דארף צוקומען. כל העולם כולו ניזון, די גאנצע וועלט ווערט געשפיזט, ב'שביל' חנינא בני, אין דעם וועג וואס חנינא בני האט געמאכט.

דער רבי ר' אלימלך זאגט דארטן, אז די גמרא (תענית כד:) דערציילט אויף רבי חנינא, אז ער האט אמאל געוואלט גיין אויפן וועג, און עס איז געווען א רעגן, האט ער געזאגט, כל העולם כולו בנחת, פאר יעדן גייט אזוי גוט, יעדער איז צופרידן פון דעם רעגן, און חנינא איז בצער, האט זיך אויפגעהערט דער רעגן, אז רבי חנינא זאל קענען גיין. די גמרא זאגט, אז זיין תפלה איז געווען חשוב'ער פונעם תפלה פונעם כהן גדול. דער כהן גדול האט דאך מתפלל געווען אז עס זאל נישט

אריינקומען די תפלה פון די עוברי דרכים. פּרעגט דער הייליגער רבי ר' אלימלך, ממילא ער האט געזאגט אז חנינא איז בצער, האט ער געוואלט מעורר זיין אויבן רחמים, אבער וואס האט אים געאהרט אז כל העולם איז בנחת. כל העולם בנחת קער דאך נישט צו זיין תפלה, דער עיקר פון זיין תפלה איז דאך געווען, אז חנינא איז בצער. האט ער געזאגט, אז עס איז נישט במציאות אז חנינא זאל זיין בצער, און עולם זאל זיין בנחת, דאס קען נישט זיין. ווייל דער צדיק לייגט אראפ א וועג פאר יעדן איינעם. אז מען וויל אז עס זאל זיין כל העולם בנחת, דארף אויך זיין בנחת פאר חנינא בני, ווייל ער טרעט אויס דעם וועג פאר יעדן.

ווען מען קומט אויף אזא הייליג מקום, און מען איז מתפלל, גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן (הולין ז:), ביים לעבן האבן זיי משפיע געווען פאר אידישע קינדער אזויפיל ישועות ורפואות וואס מען האט געדארפט צו האבן. עס איז תהלתו מלאה הארץ פון הייליגן רבי ר' אלימלך ז"ע. און אז דאס איז געווען בחייו, זענען מיר מאמין אין דברי חז"ל, אז צדיקים במיתתן זענען יותר מבחייהן. וואס מען האט געקענט פועל'ן ווען דער רבי ר' אלימלך וואלט דא געווען, קען מען אסאך מער פועל'ן ביי צדיקים במיתתן, ווייל זיי זענען גרעסער היינט פון דעם וואס זיי זענען געווען בחייהם. אזעלכע צדיקים וואס האבן געהאט מסירת נפש פאר'ן כלל ישראל, די סיגופים וואס מען שרייבט אויפן הייליגן רבי ר' אלימלך, אז ער האט זיך געברענט די הענט, ער האט געפאסט יארן משבת לשבת, וואס א גאנצע וואך האט ער נישט געגעסן. אסאך מענטשן מאכן מיט סיגופים, אבער מען נעמט זיך דאס נישט אליין. אליין צו נעמען סיגופים אויף זיך, דאס איז א געוואלדיגע עבודה.

דער עיקר איז נישט אויסצוזאגן תהלים, צו זאגן אסאך תהלים, נאר טוב מעט בכונה מהרבה שלא בכונה (טור או"ח סימן א), וואס מען זאגט זאל מען זיין דערביי בשעת מען זאגט עס, און מכוין זיין. אז מען בעט ערליך, איז דער אייבערשטער מקבל די תפלות, אין אזא מקום קדוש. זאל דער אייבערשטער געבן אז די תפלות וואס מיר זענען מתפלל זאל ארויפגיין. יעדער איד דארף האבן אזוי

סאך, מען האט נישט קיין השגה ווי גרויס צרות ישראל זענען. יעדער ווייסט אביסל, אבער פאר א רבים-מענטש קומט אן זייער אסאך אין די אויערן, וואס מען ווייסט נישט. שטובער און שטובער וואס זענען צובראכן, מען רעדט אפילו נישט דערפון, און מען ווייסט נישט, איינעם אין פרנסה, און איינעם אין געזונט, און אנדערע פראבלעמען וואס עס איז דא מיט קינדער, און אזוי ווייטער.

עס איז א זמן וואס מען דארף מתפלל זיין פאר זיך, און מתפלל זיין פאר די חברים, מתפלל זיין פארן גאנצן כלל ישראל. אין דעם זכות וואס מען בעט פאר אנדערע, כל המתפלל בעד חברו הוא נענה תחילה (בבא קמא צב.). אמאל דאכט זיך פאר א מענטש אז עס פעלט אים ב"ה גארנישט, עס גייט אים גוט, און ער האט נישט אזוי ספעציעל וואס מערער רחמים זיין, מען דארף געדענקען, לעולם יקדים אדם תפלה לצרה (סנהדרין מד:), מען דארף נישט ווארטן ביז מען האט א פראבלעם, מען דארף בעטן ווען עס גייט גוט. אז עס פעלט גארנישט פאר א מענטש, דו ביסט געזונט, דו האסט פרנסה, דו האסט נחת פון די קינדער, יעצט דארפסטו בעטן, יעצט איז אסאך גרינגער צו פועל'ן, אז דער אייבערשטער זאל געבן אז עס זאל נמשך ווערן ווייטער, עס זאל זיך ציען אויף דעם וועג ווייטער, עס זאל קיינמאל נישט פארמינערט ווערן פון כלל ישראל וואס זיי דארפן צו האבן. - דער עיקר זאל מען אויסבעטן אז דער אייבערשטער זאל געבן, ונזכה ונחיה ונראה בקיבוץ גלויות על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן.

*

ברגשות הלב עלו כל הקהל על אדמת הקודש הספוגה בתפילות ותחנונים של אלפים ורבבות ישראל, ובהתבוננות לפני מי אתה נכנס למקום אש להבת שלהבת, מה נורא המקום הזה. התחילו באמירת ספר רביעי שבתהלים יחד עם רבינו שליט"א. ההתעוררות והשתפכות לב ונפש שהיתה בעת אמירת תהלים בחוצות ובתוך האוהל הקדוש אין לתאר. רבינו שליט"א לקח פתקאות מהקהל, והוסיף ואמר שכל אחד יפרט בקשותיו בפרטיות על הציון. בתוך האוהל השמיע דברים הרה"ג רבי בנימין ברייער שליט"א, ושרו ניגוני

התעוררות. - אחר אמירת תהלים ואמירת יה"ר וקדיש, יצאו הקהל בריקוד נלהב וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים.

לאחר נסיעה כשעה הגיעו לשדה התעופה בעיר ריישא, שם התפללו יחד תפלת ערבית, כאשר הר"ר שלמה זלמן ניהויו הי"ו ירד לפני התיבה. אחר שעה קלה עלו על המטוס השכורה במיוחד לאנ"ש, ובמשך הנסיעה שרו כל הקהל יחדיו ניגונים לכבוד יום השבת, אשר אורו מזריח בליל ששי כמבואר בספרים הק'.

אחר קרוב לשעה הגיעו להעיר הגדולה פרעשבורג אשר אליה עיני כולם מועדות, ובשדה התעופה בעוד שממתינים להוצאות החבילות, יצאו הקהל יחד בריקודי שמחה וביום השבת שישו ושמחו, האט"ס געפועליט אלעס גוטס, והמשיכו בניגוני שבח והודיה שהגענו למחוז חפצינו לחיים לשמחה ולשלום. - משם נסעו למלון המפואר 'דעוויך' השוכנת ליד נהר דונא בעיר פרעשבורג יצ"ו, שמה היו מוכנים טעימה קלה ורבה לכבוד הנאספים.

*

ערב שבת קודש פרישת משפטים

הבוקר אור, וקהל הקודש מתאספים יחד להתפלל תפלת שחרית בחדר שעל יד מערת ציון קדשו של מרן רבינו החתם סופר זי"ע, אשר רבינו שליט"א הביע רצון קדשו להתפלל תפלה זו ביום ערב שבת קודש ליד הציון, באמרו שיכולים לפעול בתפלת שחרית זו, עוד יותר מאמירת תהלים.

תפלת שחרית עברה בהתרוממות וחמימות עצומה, שפוך כמים לבו בתפילתו כל איש, כאשר לפני התיבה ניגש הרה"ג רבי בנימין ברייער שליט"א דומ"ץ בבית מדרשינו זכרון יהודה.

אחר התפלה בהתלהבות הנפש, חזרו למלון לארוחת הבוקר הערוכה ביד רחבה לשביעת קהל אמונים אשר נאספו, וקבוצה חדשה של נגידים ותומכים אנ"ש שיחי' שהגיעו בבוקרו של יום, להצטרף ולשבות ביחד בצל קדשו של רבינו שליט"א בעיר פרעשבורג יצ"ו.

בשעות הצהריים יצא רבינו שליט"א לדרך אל עיר אבותיו סערדאהעלי, שם מנוחת כבודו של הגה"ק רבי

יהודה אסאד זי"ע ועוד גדולי רבני העיר זצ"ל. גם מקום קבורת זקנתו של רבינו שליט"א, ה"ה הרבנית הצדיקת מינדל ע"ה מחברתו של הגה"ק מסערדאהעלי זי"ע הי"ד, ובתו של הגה"ק משאמלויא זי"ע הי"ד [שאר משפחת בית אבותיו עלו על המוקדה עם שאר תושבי העיר ביום ז"ך סיון תש"ד לפ"ק, ה' ינקום דמם].

כאשר הגיעו לעיר סערדאהעלי עלו לראשונה אל הבית החיים בעיר, ואחר אמירת הברכה על הבית החיים, המשיכו באמירת תהלים למשך זמן.

רבינו שליט"א דיבר במקום עם הראש הקהל דעיר סערדאהעלי מר. משה צבי (טיבי) קארענפעלד הי"ו בקורות העיר בעבר ובהווה. וביקש מאתו להזהר על קדושת הכהונה בבית החיים, ולקצוץ האילנות בכניסה לבית החיים שלא יאהיל על גבי הקברים ועוד. - בקשה מיוחדת מסר רבינו שליט"א לפניו, שלטובת תושבי העיר והבאים אליה במשך השנה על שבת קודש וכדו', שיבנו מקוה מפוארה בעיר. [בקשת רבינו שליט"א עשתה רושם, והראש הקהל הודיע לאחרונה להעסקנים שיחיי שנתרגש מאוד מביקור קודש זו, ובתשואות הן מתייצב לעמוד לימינם להקמת בנין המקוה, והכין מקום חנם אין כסף לבניית המקוה על צד היותר טוב, ומקווים בקרב הימים בהתיעצות רבנים המכשירים ליגש למשימה קדושה זו].

משם נסעו לבנין הישיבה והתלמוד תורה, שם הרביץ הגה"ק מסערדאהעלי זי"ע תורה ויראה לאלפי התלמידים. מרוב עתים וימים לא נשאר רק חלק אחד מהבנין הבית המדרש שעומד למקום תפילה (הלקו השניה נשכר לבית מסחר).

רבינו שליט"א נכנס להיכל הבית המדרש, וניגש אל ארון הקודש ונשק הפרוכת, אחר כך הסתובב בין שולחנות ההיכל בהתרגשות עזו. בבית המדרש נפגש רבינו שליט"א עם אורח השבת הגה"ח רבי אהרן טוסיג שליט"א ר"מ בישיבת אלכסנדר בב"ב, ושוחחו בידידות רבה.

אחר כך נכנסו לחדר העזרת נשים שעל יד הבית המדרש, ושם קיבל ראש העיר סערדאהעלי את פני רבינו שליט"א, ובלשון המדינה הביע את פעולותיו לטובת חלקי היהדות שנשארו לפליטה בעיר. גם נשא

דברים הראש הקהל מר. משה צבי (טיבי) קארענפעלד הי"ו, וברגש על הזכיה שזוכים היהודים הנשארים בעיר לקבל פני רבינו שליט"א נכדו של רב העיר הגה"ק מסערדאהעלי זי"ע, ואתו עמו פמליתו הנכבדה שיחי.

מטעם רבינו שליט"א וחשובי הקהלה, דיבר בלשון המדינה הרה"ח רבי יעקב חיים כ"ץ הי"ו, לאות הכרת הטוב על שמירת הבית החיים בעיר בשמירה מעולה כראוי וכיאות, שמשמש לאות ולדוגמא לשאר בתי חיים באיראפע. גם מסר עוד בקשת רבינו שליט"א על דבר בניית מקוה טהרה בעיר. רבינו שליט"א מסר מזכרת הכרת הטוב 'פלעק' לראש העיר, ולראש הקהל שעובד למען שמירת חלקי היהדות בעיר.

בשעות המאוחרות של אחר הצהריים חזרו לעיר פרעשבורג, ואותות ההכנה להשבת ניכרת בכל פינה ופינה, להכין צרכי השבת ובטבילה במקוה לטהרת הנפש לקבל קדושת ונועם השבת הממשמש ובא.

*

שבת קודש פרשת משפטים

השבת נועם הנשמות והשביעי עונג הרוחות ועדן הנפשות להתעדן בצל קדשו של רבינו שליט"א, בעיר עוז לנו פרעשבורג יצ"ו, מקום משכן קדשו של איתן אדונינו מרן רבינו משה ספרא רבא דישראל זי"ע, משם הזריח אור תורתו וקדושתו לעם ישראל, אשר עד היום אנו קיימים וניזונים בזכותו הטהור שהאיר לארץ ולדורים.

מה נהדר היה המראה כד עייל שבתא, וכל קהל הקודש קורנים הוד בשיר ושבח לקל עליון, שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, להיות נמנים בחבורתא קדישתא הדין, להסתפח בנחלת ה', ולהקדיש יום השבת ברוח מרוממת, וברוח ממללא של תורת רבינו החתם סופר זי"ע, אשר דמותו ותורתו כאילו חי יחדיו באוירת יום השבת.

הבית המדרש הוכנה בהוד והדר לבית אלקינו, וגליונות מיוחדים חומשים וסידורים נתפזרו על פני שולחנות ההיכל, כולם מיועדים לנצל שעות השבת בתורת רבותינו רועי ישראל לדורותיהם זי"ע, ובמיוחד בתורת רבינו החתם סופר זי"ע, ותורת ממשיך דרכיו בקודש עטרת ראשינו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

לתפלת מנחה ניגש רבינו שליט"א, וקול אומרים הודו את ה' הדהדה בפינות ההיכל, יראו ישרים וישמחו ויתבוננו חסדי ה', על כל הטוב שגמל עלינו שהגיענו עד הלום.

אחר תפלת המנחה השמיע הר"ר מאיר מרדכי בערקאוויטש הי"ו דיבורים קצרים בסדר יום השבת. – אחר כך נשמע קול ה' בהדר מפי רבינו שליט"א בדברי הכנה ופתיחה ליום השבת הנעלה והנשגב, בו אנו זוכים לחסות סמוך ונראה לציון המצוינת של מרן החתם סופר זי"ע, אשר מעיר הזאת האיר בקדושת תורתו לכל העולם בתשובותיו ובאמרותיו הנחמדים ובהרבת תורתו, ובפרט בהשקפתו הטהורה על כל עניני היהדות, שלא לוותר על קוצו של יו"ד מתורתנו הקדושה, ולא לעשות פשרות ולוותר עבור קירוב הפחותים, וחדש אסור מן התורה. ולחם נגד ההשכלה שלא ישפיעו על קהלות החרדית, שזה גרם לפילוג החרדים, לייסד קהלות נפרדות על דרכי התורה. ובפרט שקהלתנו נתייסדה בהשיפושול בוועין על ידי חתנו הגאון זצ"ל, וכל מנהגי קהלתנו בנויים על פי דרכו, בודאי שרוחו הטהורה שורה עלינו כאשר אנו חוסים כעת בצלו.

רבינו שליט"א המשיך שהמקום הזה היה פעם מקודש בתורה ועבודה, לא היה בימים ההם לעקטער וטלפון, ולא הסתובבו בחוצות, וקידשו הימים והלילות בתורה. בעוונותינו הרבים נתרוקן כל המדינה משומרי תורה, והשימותי את מקדשיכם (ויקרא טו-לב), קדושתן אף כשהן שוממין (מגילה כח). ומצינו בקרבן תמיד, שהיו אומרים האיר פני כל המזרח עד שבחברון (יומא כח), וברש"י כדי להזכיר זכות אבות מזכירין חברון ע"ש. הרי שגם כאשר אין מזכירין שמותם, אלא שם העיר שגרו בה ונקברים שם, מעורר זכותם, ומכל שכן כאשר נמצאים במקום קדוש זה, ומתאספים בכונה שיהיה לנו שייכות עם הצדיק, בודאי שיש בזה השפעה רבה.

ובהיות שמה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, וכידוע ממרן הבעל שם טוב זי"ע, שבכל מקום שנסתבב להאדם מן השמים להמצא שם, סימן הוא לו שצריך לתקן ולהעלות ניצוצות קדושות הנמצאים במקום ההוא ששייכים לשורש נשמתו. להתפלל בכונה, ולומר ברכות הנהנין בכונה, ולהתנהג בקדושה, וצריכין לנצל זאת, שלא תהא יגיעתו לריק, להטריח לבוא למקום ההוא, ולא יתקן מה שנצרך.

רבינו שליט"א ביאר בפסוקי הפרשה את מצות עונג שבת, שהוא למען ינוח שורך וחמורך, שחלק השור והחמור של האדם יתענג בתענוגים, ובוזה לא יעכב חלק הבהמית את נפש הרוחני מלהתעלות בקדושת השבת. וכמו כן בעת ששובת האדם לעצמו, ועוזב את בני ביתו ואין טירדת הבית לפניו, והכל ערוך ומסודר ביופי והידור, הזמן גרמא לנצל את יום השבת לתורה ותפלה ושירות ותשבחות, ולעשות חשבון הנפש ולקבל לקח ממה ששומעים במשך השבת, דברים שמויחדים בשבילו בתהלוכות החיים.

בתפלת ערבית וקבלת שבת נתכבד הרבני הנגיד מוה"ר חיים פישער הי"ו, שהנעים לקבל פני שבת מלכתא, ברנה ובשמחה ובצהלה תוך אמוני עם סגולה.

אחר תפלת קבלת שבת השמיע אורח השבת הגה"ח רבי אהרן טוסיג שליט"א שיחה מיוחדת בגודל קדושת יום השבת בפרטיה ודקדוקיה, וערך דבריו מתובל באמרות וסיפורי צדיקים מופלאים.

עם סיום דבריו עברו כל הקהל בסך כבני מרון לאחל ברכת גוט שבת לרבינו שליט"א, אשר התכוון כנגד המברכים באנפין נהירין ובחודותא עילאה.

מי יתנה גודל תפארתו של סעודות השבת, שעברו בהתרוממות נפלאה, ובעונג ושמחה יתירה, כאשר רבינו שליט"א עורך שולחנו יחד עם עדת מרעיתו המסבבים אותו סביב לשולחנו, בניך כשתילי זתים סביב לשולחנך, כי כן יבורך גבר ירא ה', אשרי העם שככה לו.

השולחנות היו כדת ערוכים בפאר ויופי כראוי וכיאות, ואיש על מחנהו ואיש על דגלו הסיבו לסעודתא דחקל תפוחין קדישין, כאשר על כל מקום הוכן זמירות שמן ראשי שנדפס במיוחד בפורמט קטן לכבוד השבת.

ויהי כנגן המנגן ותהי רוח אלקים בהיכל האולם, באמירת שלום עליכם והזמירות ברגשי הלבבות בעריבות ונעימות דקדושה. בהגבהת הכוס לקידוש נתכבד הגה"ח רבי אהרן טוסיג שליט"א, ונשמע קולו בקודש של רבינו שליט"א בקידוש היום, ברגש מיוחד ונעימה קדושה.

מה ידידות מנוחתך את שבת המלכה, כאשר במשך הסעודה צלצלו בקול מקהלת אברכים מארה"ק, אשר

הטיבו נגן בתרועה לעדן סעודות השבת בקול יאה אף נעים, ויום השביעי משבח ואומר במזמור שיר ליום השבת מיוחד במינו. גם הפליאו עשות בתענוג רחני בעת נעימת השיר 'מה אשיב לה' כל תגמולהי עלי'.

בתוך הסעודה והבאטע השמיע רבינו שליט"א פנינים יקרים ושיחות מוסר מתורת מרן החתם סופר זי"ע ותלמידיו בענינים שונים. בתוך הדברות קודש ציטט רבינו שליט"א דברים נוראים שכתב החתם סופר על הפסוק (שמות כא-ט) ורפא ירפא, ואמרו חז"ל (ברכות ס.) מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות, דהנה מי שהוא חי בשלום מכל עבריו, ואינו מחזיק בשום מחלוקת, ואומר שלום שלום לרחוק ולקרוב, הן למי שקרוב אצלו, ואפילו למי שהוא רחוק מעמו, מכל מקום אינו מריב עמו, רק משתדל להרבות במדת השלום, על זה אמר ה' ורפאתיו, ולא יצטרך להגיע לידי הרופאים, רק הקב"ה בכבודו ובעצמו ישלח דברו וירפאנו. אולם וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו וכו', ומריבים זה עם זה, אז צריכין להגיע לידי 'ורפא ירפא' למקרה הרופאים, שהם יבקשו עבורו רפואה, ואין ישועתה לו מעם ה' אלקי ישראל בעצמו.

רבינו שליט"א אמר בתוך השיחים על גודל חלקנו בעת שאנו יושבים ומסובים יחד בסעודות שבת בעיר הקודש הלזו, אשר מלפנים היתה מלאה חכמים וסופרים, גדולי ישראל וחכמיה אשר הארץ רעשה מכבודם, ולעת כזאת כמעט נתרקנה המדינה מכל, והרבה מילין סביבות פרעשבורג אין הקב"ה שומע בשעות הללו זמירות שבת קודש, ומה גדלה הזכיה לעשות נחת רוח להבורא ית"ש במקום שאין איש, ולתת שיר ושבח לא-ל אשר שבת ברא, ולנו בו נתן תורה.

בקשב רב נשמע דרשתו הנלהבה של הרה"ג רבי בנימין ברייער שליט"א דומ"ץ דבית מדרשינו זכרון יהודה, אשר באופן נפלא דיבר בענין חינוך הבנים לאמונת ה' ודביקות לצדיקים, ולהתמיד לדבר על לב צעירי הצאן מקדושת רבותינו שרפי מעלה, אשר זה משאיר רושם עז עליהם לשאוף להתגדל בתורה ויראת שמים, וללכת באורחות צדיקים.

בין הפרקים - בבחינת רצוא ושוב - נשמעו פניני שיח על ידי הר"ר מאיר מרדכי בערקאוויטש הי"ו, אשר במשך כל יום השבת, וגם בתוספת שבת מלפניו ולאחריו, הפליא לענג את משתתפי הנסיעה במתק לשונו

ובמאמריו השנונים ופתגמיו הנפלאים, להנות בהם בני אדם בדעת ובתבונה, לעשות בכל מלאכת מחשבת. - גם נשמעו בתוך הסעודה דברי תורה נפלאים בעיני הפרשה ע"י הרבני הנגיד הר"ר אברהם חיים שטערן הי"ו מחשובי ראשי וטובי קהלתינו הק'.

סעודת ליל שבת קודש ארכה למשך כחמש שעות, ולא אמר אדם צר לי המקום שאליו, ובהתרגשות מיוחדת שניתנה למשמש באויר זימרו זמירות השבת בשיר ושבח באהבת ודיבוק חברים, ובריקודין של שמחה לקל הטוב.

אחר מכירת זכות ברכת המזון, נתכבד הרב יודא באדאנסקי שליט"א לברך על הכוס. אחר ברכת המזון חילק רבינו שליט"א כוס של ברכה, ויצאו בריקודין לכבוד יום השבת.

בשעות המאוחרות נגמרה עבודת הלילה, ומשמר השומרים לבוקר כבר עמדו אחר שעות קצרות למנוחה, להשתתף בשיעור הנפלא בתורת רבינו החתם סופר שנמסר על ידי הרבני הנגיד הר"ר שמואל ראאב הי"ו, שקיבץ כעמיר גורנה פניני מוסר והדרכה מתורת משה, והרחיב הדברים בהיקף גדול, לשביעת רוחני של קהל שומעי לקחו.

לפסוקי דזמרה ניגש הר"ר עקיבא זינגער הי"ו נכד מרן החתם סופר, ובתפלת שחרית כיבד את ה' מגרוננו האברך הנגיד הר"ר יקותיאל יהודה פריינד הי"ו. - בקריאת התורה נתכבדו בעליות הנדיבים בעם, אשר הפתיעו לנדב סכומים אדירים לטובת בניי המוסדות בקהלתנו הק' במאנסי, וברבבי רבבות ענו לקול העסקנים שיחי.

רבינו שליט"א בירך את החודש אדר הראשון בהשתפכות הנפש. אחר כך ניגש לפני התיבה לתפלת מוסף הרבני הנגיד הר"ר שמחה פרידמאן הי"ו, יו"ר מוסדותינו הק' בוומסב"ג.

אחר תפלת מוסף ישבו כל הקהל לקידושא רבא במיני תרגומא, בעוד שחברי המקהלה מנעימים בשיר לכל קהלא קדישא הדין.

מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים בסעודתא דעתיקא קדישא, כמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה, בהתרוממות הנפש וברוח של שמחה ועונג שבת.

במשך הסעודה השמיע רבינו שליט"א דברים מיוחדים בקורות חייו של מרן החתם סופר זי"ע, על דבר השפעתו בכל קצוי תבל בתשובותיו ובפסקיו, ובגודל הרבצת תורתו לתלמידיו, אשר רובם של גדולי המדינה נמנו בין תלמידיו ותלמידי תלמידיו. והעלה שגם תורתו של אבות אבותיו יצאו ממעין היוצא מבית ה' הישיבה הגדולה בפרעשבורג. זקיננו הגה"ק בעל קול אריה זי"ע נמנה בין תלמידיו החביבים של מרן החתם סופר זי"ע בפרעשבורג. מאידך זקיננו אבי אביו הגה"ק מסערדאהעלי זצ"ל ואבי אמו הגה"ק רבי חיים יהודה דייטש זצ"ל דומ"ץ מאקאווא למדו תורה אצל הגה"ק בעל ערוגת הבשם זצ"ל תלמידו הנאמן של מרן בעל כתב סופר זצ"ל.

והמשיך רבינו שליט"א בנועם שיחו, שמובא בספר תולדות קול אריה שבכל ליל שבת קודש כאשר עברו התלמידים לומר גוט שבת למרן החתם סופר, היה אומר גוט שבת לתלמידו הקול אריה בשמחה וצהלת פנים מיוחדת, מה שלא עשה כן לשאר התלמידים. והקול אריה היה רגיל לומר, שעל כן איחל לו בצחוק קל על שפתיו, יען שבטח ראה עליו שעוד יהיה חסיד... ע"כ. וסיים רבינו שליט"א בצחות: אם עבור חסיד אחד היה לו פנים שוחקות, אזי כאשר רואה ציבור גדול יוצאי תלמידיו ההולכים במלבושי ובדרך החסידים, ומתאחדים בצל קורתו בפרעשבורג, בודאי פניו צוהלים מזה...

בתוך השיחים המשיך רבינו שליט"א דבריו על הפסוק ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ובזוהר הק' דא רוא דגלגוליא, וסיפר העובדא שקרה אצל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע בתחלת עלייתו על כס הרבנות דשם, שבא לפניו דין תורה, וידע שבאמת הדין עם ראובן, אבל על פי דין תורה לא היה אפשר להוציא המעות משמעון, והיה מצטער מאוד מזה, ושוב נתגלה לו שעל פי סוד הגלגול צריכין המעות של ראובן להנתן לשמעון, כדי לשלם מה שלקח ממנו בגלגול הקדום, ולכן נודמן מאת ה' שעל פי דיני תורתנו הק' יעלה המעות לגורלו של שמעון (עיין בדברי יחזקאל החדש העובדא באריכות). - וסיים רבינו שליט"א שזהו מוסר השכל אשר לפעמים רואים אצל דין תורה בדיינים כשרים, שהבעל דין יודע היטב בעצמו שהדין אתו, ודומה לפניו שבדיני תורה מוציאים ממנו ממון שלא ביושר וכדומה, אולם ידע נאמנה שמשפטי ה' אמת, ובודאי על פי הנסתרות לה' אלקינו

מגלגולים הקודמים צריך שממונו יגיע לחבירו, ולכן סיבבו מלמעלה שלא יהיו עדים וכו', לתקן דברי גלגולו הקודמת, ולא ישכון בביתו עולה.

מענין לענין סיפר גם העובדא שקרה בעת שעלה מרן **ההפלאה זי"ע** על כס הרבנות בעיר פראנקפורט, אשר בא לפניו שאלה בעוף שנפל לתוך יורה רותחת של חמאה, וההפלאה אסרו בהנאה למכרו לגויים רק שישפכוהו לחוצות, ושאלו אותו הלא בשר עוף בחלב מותר בהנאה, וענה בתוך כדי דיבור שאסור בהנאה מטעם אבר מן החי שנפלט מהעוף לתוך היורה, ואבר מן החי אסור לבן נח. **והחתם סופר** בתשובותיו (יו"ד סימן צד) מביא שעובדא זו קרה אצל גאון אחד, 'והיה נראה לעין שתחלת הוראתו לא היה מטעם אבר מן החי, וכשגגה יצאה מפי השליט, אך לא יאונה לצדיק כל און, הזמין לו השי"ת תירוץ לשיבויה מכיסופא' ע"ש. **ובשו"ת יד אלעזר** (סימן קכה) מביא שעובדא זו היתה אצל זקינו **בעל ההפלאה**, וזה היתה השאלה הראשונה שהובאה לפניו בבואו לק"ק פפד"מ.

והמשיך רבינו שליט"א לספר עוד, מה שכתוב בספר **הליכות חנוך** (עובדות והנהגות מהגה"צ רבי חנוך העניך פאדוא וצ"ל גאב"ד לאנדאן, עמוד שיז) שבעת שהלך להפרד ממרן **מהר"א מבעלזא זי"ע** קודם נסיעתו לכהן פאר בעיר לאנדאן, אמר לו **הרה"ק מבעלזא** שרב צריך להיות בקי אף במנהגים, ואמר לו לדוגמא שמבואר **בפרי מגדים** (בהל' פסח סימן תמ"ד משב"ז סק"ט) דזכר שנולד בליל שבת עושין הזכר בליל שבת הראשונה. ולפלא הדבר שבשבעה הראשונה שבא ללאנדאן נשאל ממש על שאלה זו, והרגיש הרה"ק זאת ברוח קדשו.

אחר שזימרו זמירות שב"ק, ודברים נחמדים מהר"ר **מאיר מרדכי בערקאוויטש** הי"ו, נשמע משא המיוחד מאורח השבת הגה"ח **רבי אהרן טוסיג שליט"א** ר"מ בישיבת אלכסנדר בב"ב, אשר למשך שעה ארוכה דלה דלה מבארו הגדול לקהל השומעים, ענינים נפלאים מלאים זיו ומפיקים נוגה מצדיקי וגאוני דורות הקודמים. ואחר שהביע רגשי לבבו מנועם זיו השבת, דיבר במיוחד על ענין דיבוק ואהבת חברים, לעזור בעד הזולת בעצה ובמחשבה, וליתן הרגשה של התמסרות ואהבה בעת הצורך, אשר בענין זה נתפעל לראות במראה עיניו במשך השבת האהבת ודיבוק חברי קהל עדתינו זה לזה שעולה בדרגתו עד אין ערוך. שיחתו

הגלהבה נתקבל בעונג רב אצל ציבור השומעים ששתו בצמא את דבריו.

בברכת המזון נתכבד הרבני הנגיד רבי **יואל ניימאן** הי"ו אשר היה הראש וראשון לנדב סכום עצום וקניית שם הבנין בבית מדרשינו החדש **תפארת יהושע וויען** במאנסי.

ביום השבת אחר הצהרים ניגש לתפלת מנחה לפני התיבה הר"ר **יהושע שטערן שליט"א** מגי"ש ומנהל מסגרת **זבהם נהגה** שע"י חברי קהלתנו הק.

אחר כך נטלו הציבור ידיהם לסעודת רעוא דרעוין. סעודתא דא נערכה בהתעוררות ורוח טהרה ממרומים, פיוטי בני היכלא ופסוקי ה' מלך נאמר בחרדת קודש, ובכיבוי המאורות כנהוג.

קוטב הדברות קודש נסובה בפסוקי הפרשה בעליית משה למרום ארבעים יום וארבעים לילה, ועל גדול מדרגותיו שקבל סתרי תורה במשך ימי שהותו בשמי מרום. וציטט מדברי **החתם סופר** שבארבעים יום אלו נתבטל יצירתו של משה, ונתהפך מחומר לצורה, וכדוגמת ארבעים יום של יצירת הולד, כמו כן ביטול חומריותו עלה למספר מ' יום ע"ש. וזהו מה שאמרו (סנהדרין קי). שחשדוהו באשת איש, היינו שזולזלו בגדול קדושתו, באומרם שעדיין נשאר חלקי גופו שבאו אליו מיצירתו, ולא מירק עדיין עצמו מלהיות בשר ודם.

והמשיך רבינו שליט"א בדברי מוסר ברמז הדבר מה שמצינו במתן תורה שההר בוער באש עד לב השמים, על פי דברי הגה"צ **מצעהלים זצ"ל** שאמר לבאר בחלום הלילה דברי **הצעטיל קטן** (סימן א, להרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע שזכינו בשבוע זו לפקוד את קברו) שבכל עת פנוי יצייר כאילו אש גדול ונורא בוער עד לב השמים ומוכן להפיל עצמו בתוכו על קידוש השם, ובזה יקיים מצות ונקדשת. ולכאורה למה צריך לזה אש גדול ונורא דייקא. ואמר דלפעמים מוכן האדם להשרף עבור קידוש ה' כרגע, אבל לחיות במסירות נפש בתמידיות עבור קיום מצות ה' זהו מדרגה גבוה ביותר. והנה באש גדול ונורא מרגישים כבר החום והצער גם מרחוק, ויכול עדיין לחזור מדרכו, ומכל מקום מתקרב במסירת נפש אל האש עבור כבוד שמו, זהו הדרגה האמיתית של מצות ונקדשתי ע"כ. וזהו מה שהראה ה' במתן תורה

שההר בוער באש עד לב השמים, לקבל יסורי הגוף וביטול נוחיות עולם הזה עבור קיום מצות ה'.

גם מרומז בבעירת האש במתן תורה, כי כמו שהאש אין לה זכות קיום רק כאשר ישנו דבר גשמי המתדבק אליו, הפתילה השמן או העץ, כמו כן לומדי התורה וחכמיה אם כי הם נמשלו לאש, אבל צריכין למהזיקי תורה שיסייעו בעדם שיוכל להתקיים ולהתעלות.

בסיום דברות קודש השמייע רבינו שליט"א דברי התעוררות בגודל כח התפילה, ודברי הכנה לקראת העלייה לציון מרן החתם סופר זי"ע, אשר בודאי התפילות במקום קדוש כזו עושים רושם, ובעת התפילה לשפוך שיח ממעמקי הלב על כל פרט ופרט הנוגע ללב להפקד בדבר ישועה.

לא נותר עין יבשה בעת שרבינו שליט"א אמר בקול בוכים: די גמרא (יבמות צו:) זאגט, ווען מען זאגט א דבר תורה פון א צדיק, איז שפתותיו דובבות בקבר. מיר האבן שוין הונדערטער שעות געמאכט דעם חתם סופר רעדן אין קבר, הונדערטער שעות בלי גוזמא, וואס מען האט אלץ נאכגעזאגט דברי תורה ברבים אין זיין נאמען. מיר האבן געמאכט פארן הייליגן חתם סופר אז עס זאל זיין שפתותיו דובבות בקבר, מעג מען אזויפיל על כל פנים פארלאנגען, אז דער הייליגער חתם סופר זאל אויך זאגן א פאר ווערטער פאר אונזערט וועגן.

זוה תוכן סיום דברות קודש

בסעודת רעוא דרעוין בעיר פרעשבורג

מען האלט ביים סיום פונעם שבת, מען האט געהאט זייער א לעכטיגן שבת, איך קען נישט ארויסגעבן מיין הרגשה, זעלטן וואס איך זיץ מיט ענק צוזאמען ביי איין טיש א גאנץ שבת. אין שטאט כמעט קומט נישט אויס אז איך זאל קענען זיין א שבת אינאיינעם אזוי ווי מען איז געזעסן דא. עס איז מיר אליין א זכות און דער אייבערשטער, דער מסבב כל הסיבות, האט אזוי מזמין געווען, אז מען געפונט זיך דא אין פרעשבורג. איך האב קיינמאל נישט געטראכט, אז איך וועל זיין אמאל א שבת אויף דעם מקום מיט א ציבור אידן. א שיינעם שבת, מיט שיינע דרשות וואס מען האט געהערט. און אין יעדעס

ווארט וואס מען האט געהערט איז דא זייער אסאך וואס מען קען זיך אהיים נעמען. יעדער איינער האט ארויסגעברענגט זיינע פרטים, רבי אהרן האט אזוי שיין ארויסגעברענגט ווען ער האט גערעדט פרייטאג צונאכטס און שבת בייטאג, רבי בנימין זאל זיין געזונט האט ארויסגעברענגט א געוואלדיגע חלק פון חינוך, וואס מען דארף זיך אפגעבן מיט קינדער, און אלע זאכן קען מען נוצן.

דער עיקר זענען מיר דאך געקומען דא מתפלל זיין אויפן הייליגן ציון פונעם חתם סופר, מען וועט באלד ארויסגיין און מתפלל זיין, יעדער איינער האט דאך אויפן הארץ צום אייבערשטן, יעדער האט זאכן וואס עס קוועטשט אים, אמאל קען מען עס ארויסגעבן, און אמאל קען מען עס נישט ארויסגעבן, אמאל האט מען פאר וועם צו זאגן, און אמאל האט מען אפילו נישט פאר וועם דאס ארויסצוגעבן, מען זאגט עס אין זיך אינעווייניג. ווען מען קומט אבער אויף א הייליגן מקום, אויף א הייליגן ציון, און מען איז מתפלל, דארף זיך א איד אויסגיין דאס הארץ, און בעטן אויף אלעם וואס מען דארף האבן. תפילה איז דאך זייער גרויס, דעם געוואלדיגן כח התפלה דארף מען דאך נישט פארלייגן וואס דאס מיינט, א איד דאווענט און ער בעט פונעם אייבערשטן, בפרט ווען מען איז מתפלל נעבן א מקום וואס איז דא א קדושה פון א צדיק, מיט דעם וואס מען איז מתפלל דארטן איז דאך זיכער אז די תפלות זענען עושה רושם.

איך האב היינט געזען פון הייליגן חתם סופר, דער הייליגער חתם סופר האט אמאל גערעדט וועגן תפלה, וויפיל מען דארף דאווענען. מען ווייסט אז דער הייליגער חתם סופר האט שטארק מאריך געווען בתפלה. זיין חבר האט אים אמאל געזאגט, אז אין די צייט וואס ער האט געדאווענט האט ער אפגעלערענט אזויפיל בלעטער גמרא. האט דער הייליגער חתם סופר געזאגט, אז די גמרא (ברכות לב:) זאגט, אז ווען איינער איז מאריך בתפלה, מאריכין לו ימיו ושנותיו. וועט דאך מיר דער אייבערשטער צוגעבן יארן פאר די אריכות התפלה, און אין יענע יארן וועל איך משלים זיין די צייט וואס איך האב געקענט לערנען ביים דאווענען.

איך טייטש אלעמאל, אז דער **חתם סופר** האט געזאגט, אז עס איז מאריכין לו ימיו ושנותיו, און דעמאלטס וועט ער משלים זיין. דאס איז טייטש אז פאר א תפלה וואס ער האט געדאווענט ביי די צוואנציג יאר, וועט אים דער אייבערשטער געבן אז ער וועט האבן יארן ביי די אכציג און ביי די ניינציג יאר. די תורה וואס מען לערנט ביי די אכציג ניינציג יאר, איז גאר אן אנדערע תורה פון וואס מען לערנט ביי די צוואנציג יאר. נישט נאר מען האט אים צוגעגעבן די זעלבע שעה'ן, נאר מען האט אים צוגעגעבן, אז זיין תורה וואס ער לערנט אויף דער עלטער, איז אין א העכערע קדושה פון דעם וואס מען וואלט געלערנט פריער.

מען האט זיך אמאל אפגערעדט פאר'ן הייליגן **חתם סופר**, אז ער איז מאריך בתפלה. האט דער הייליגער **חתם סופר** געזאגט, איך דאווען לאנג? איך וועל ענק פארציילן וויאזוי עס איז געווען ביי מיין רבי'ן, ביים הייליגן **רבי נתן אדלער**. פרייטאג צונאכטס מען האט געדאווענט צוזאמען מיטן רבי'ן, און אונז אלע תלמידים האבן נישט געדאווענט שנעל, און ווען מיר האבן אויסגעטרעטן די שמונה עשרה, האט דער רבי נאך געהאלטן אינמיטן דאווענען, און מיר זענען נאך אהיימגעגאנגען קידוש מאכן, און מען האט אפגעגעסן די זופ, און מיר זענען צוריקגעקומען אין בית המדרש, און **רבי נתן אדלער** האט נאך געהאלטן אינמיטן די שמונה עשרה! - אזוי האט דער **חתם סופר** געזאגט. איך ווייס נישט וויפיל עס האט גענומען, עס האט אפשר נישט גענומען אזוי לאנג, ווייל שלום עליכם האט ער נישט געזינגען, אבער מיט אלעם, איז דאס געווען גענוג א לאנגע שמונה עשרה. און דער **חתם סופר** האט געזאגט, מען רעדט זיך אפ אויף מיר, אז איך דאווען לאנג, עס קומט נישט צו דעם וואס מיין רבי האט געדאווענט.

על כל פנים, מען קומט צו אזא ציון, און מען איז מתפלל, וועט דער אייבערשטער אוודאי מקבל זיין די תפלות לרחמים ולרצון. איך האב שוין גערעדט, אז מיר האבן א ספעציעלן קשר מיטן הייליגן **חתם סופר**, אונזער קהלה איז געבויט געווארן פונעם חתם סופר'ס קינדער, און עס פירט זיך אויף די

מנהגים פון **חתם סופר**, עס איז שוין הונדערט און פינף און זיבעציג יאר זייט דער **חתם סופר** איז נסתלק געווארן, און אונזער קהילה האט זיך נישט געטוישט מיט ערליכקייט, פון וואס עס איז געווען בימיו.

די גמרא (יבמות צו:) זאגט דאך, אז ווען מען זאגט א דבר תורה פון א צדיק, איז שפתותיו דובבות בקבר. מיר האבן שוין הונדערטער שעות געמאכט דעם **חתם סופר** רעדן אין קבר, הונדערטער שעות בלי גוזמא, וואס מען האט אלץ נאכגעזאגט דברי תורה ברבים אין זיין נאמען. **אונז האב מיר געמאכט פאר'ן הייליגן חתם סופר** אז עס זאל זיין שפתותיו דובבות בקבר, מעג מען אזויפיל על כל פנים פארלאנגען, אז דער הייליגער **חתם סופר** זאל אויך זאגן א פאר ווערטער פאר אונזער וועגן. די אלע תפלות וואס מען בעט, זאלן נתקבל ווערן לרחמים ולרצון, און מיר זאלן זוכה זיין צו אלע ברכות וואס תורה הק' ברענגט, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר, די תורה הק' איז כולל אין זיך אלע סארט ברכות, מיר זאלן קענען זיך מדבק זיין אין תורה און זיך פירן ערליך.

מען האט פריער גערעדט, אז די וועג צוצוגיין צו דעם פייער, איז א שווערער וועג, אזוי דארף זיין אונזער עבודה. אין א וועלט פון תענוגים, אפילו עס קומט אן שווער אז מען זאל זיך מתנוד זיין דערפון, פון דעסטוועגן דאך דארף זיך א איד, יעדער איינער לפי ערכו, מאכן זיינע גדרים וסייגים. וויסן אז א איד דארף זיך צו פירן ערליך, מיר זענען נישט אזוי ווי עמי הארץ. נישט וואס פאר'ן גוי איז ערלויבט, נישט וואס דער גוי קען טוען, קענען מיר טוען! מיר זענען א הייליג פאלק, עם קדוש אתה לה' אלקיך (דברים יד-ב). אין די טעג וואס עס איז געשטעלט געווארן אויף קדושה, זאל יעדער איינער מקבל זיין אויף זיך, צו מאכן גדרים וסייגים אין אלע עניני קדושה וואס עס פעלט אויס. דער אייבערשטער זאל מקבל זיין אלע אונזערע תפלות לרחמים ולרצון, מיר זאלן זוכה זיין אי"ה אינאיינעם אקעגן צוגיין משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן.

*

עם סיום הדברות קודש המשיכו לנגן ניגוני דביקות למשך זמן, וזימרו ניגון צמאה לך נפשי, ניגון אהבה רבה (המיוחס להרה"ק רבי צבי מרימנוב ז"ע), אך לאלקים דומו נפשי, השבעתי אתכם. ההתעוררות גברה ועלתה לאין ערוך. – היטיב אשר הגדיר הגר"א טוסיג שליט"א על סדר השבת באמרו: אם כל יום השבת היתה בבחינת יום הכיפורים וגילו ברעדה, מה שלא הרגיש עוד בשאר שבתות ששהה בקרב חוגים שונים, הרי סעודת רעוא דרעוין היתה בבחינת תפלת נעילה, מתוך התעוררות נפלאה והשתפכות הנפש, הרהורי תשובה ותיקון המעשים, מחשבות קדושות לעבודת הבורא.

אחר שזימרו ניגון שמחה, המשיכו בסדר הזמירות א-ל-מסתתר ושושנת יעקב. – בברכת המזון כיבד רבינו שליט"א את הרבני הנגיד מו"ה חיים פישער הי"ו לברך על הכוס.

אחר תפלת מעריב על ידי הר"ר שלמה זלמן ניהוויז הי"ו, הבדיל רבינו שליט"א על הכוס, כאשר בהגבהת הכוס נתכבד הרב יודא באדאנסקי שליט"א, רוח החיים של הנסיעה בכל פרטיה, ויו"ר מוסדותינו הק' במאנסי.

בצאת השבת אחר הבדלה נכנס האברך הנגיד ר' יקותיאל יהודה פריינד הי"ו לחדרו של רבינו שליט"א, ובידו דפי כתב יד קודש של מרן החתם סופר ז"ע (דפי דרשות חתם סופר לראש השנה ושבת שובה). רבינו שליט"א עיין למשך זמן בדפי הכת"י, והעיר בכמה ענינים בסדר עריכת והדפסת כתבי החתם סופר על ידי הגאון רבי יוסף נפתלי שטערן זצ"ל.

ברוח טהרה נקבצו ובאו כולם לעלות לציון קודש גורלי, ציון קודש הקדשים מאור הגולה רבינו החתם סופר ז"ע, להעתיר ולחנן ששפתותיו ידובכו בעדינו להושע בדבר ישועה ורחמים.

עם הגעה ליד הציון, נעמד רבינו שליט"א בחדר שלמעלה ליד המדרריגות היורד להררי ציון. וכל הקהל עומדים צפופים סביבות ציון הק' ובחדר למעלה. התחילו באמירת תהלים במזמורי יום השבת ממזמור ק"כ ואילך עד סוף ספר תהלים. רבינו שליט"א שימש כשליח ציבור, וסיים בקול מעורר בכל מזמור ומזמור. גודל ההתעוררות ששררה במקום, ונחלי דמעות שנשפכו כמים, בלתי יתואר עלי גליון.

אחר אמירת המזמורים התחילו לשיר בניגון משכיל לדוד בהיותו במערה תפילה, קולי אל ה' אזעק וגו', כאן פרץ רבינו שליט"א בבכיה עצומה, ובפניו הבוערות המכוסים מעתיר ומבקש בעד כל קהל עדתו, ותהי המקום לחדרת קודש, אשרי עין ראתה פרישת כהן ברשם, צועק אנא השם. – המשיכו עוד בניגוני פנה לעלבון, יודע בגויים, הלא למשמע אוזן תאבה כל לב ונפש, שבזכות הצדיקים משרתי אש נושע לנצחים.

אחר אמירת יהי רצון וקדיש, ענה רבינו שליט"א ואמר: הלא מוצאי שבת הוא, שיזמרו ניגון שמחה. התחילו ניגון וימלא משאלותינו, ויצאו כל הקהל בריקוד נלהב ומרומם, וקהל הקודש רוגשים בבית קודש הקדשים, ברגש תשועות שהתפילות נתקבלו לרחמים ולרצון.

אחר כך עברו כל הקהל בפתקא להזכר לטובה לפני רבינו שליט"א במקום הקודש, ורבינו שליט"א עודנו עומד מול ציון הק' למשך שעה ארוכה לחלות פני מלך בעד הכלל והפרט. אחר כך ציוה להניח הפתקאות על הציון הק', וחזרו למלון לסעודת מלוה מלכה.

בבחינת ויום טוב היה עושה בצאתו מן הקודש, הסיבו קהל המשתתפים לסעודתא דדוד מלכא משיחא, שנערך בתפארת שבמלכות יחד עם מעמד הכרת הטוב להנדיבים בעם נגידי ובוני מוסדותינו הקדושים, שתרמו מממונם להטות שכס אחד בידי העסקנים העובדים בלי ליאות להרחיב גבולי הקדושה בקרב קהלתנו הק' במאנסי.

יושב ראש המעמד הר"ר מאיר מרדכי בערקאוויטש הי"ו פתח את דבריו בדברי רגש על גודל הזכיה שזכינו לשהות על השבת קודש בפרעשבורג, ובמשך השבת טעמנו מנועם זיו תורת משה רבינו שבגולה, ולקבל לקח טוב בסדר הנהגת החיים וחינוך הבנים, אשר ממנו נקח לעבוד את ה' במשך השנים.

הגאון החסיד רבי אהרן טוסיג שליט"א סיכם ברגש ובלהב אש את נועם השבת באמרו בתוך דבריו: ... עס איז נישטא קיין ווערטער, און עס איז נישטא קיין פערדער, וואס זאל קענען אפשרייבן די דערהויבענקייט וואס מיר האבן דא. די שעות וואס מען זיצט דא, מען פילט זיך פשוט, אז מען זיצט אינעם גן עדן עלי אדמות, מען פילט א התעוררות פון אלע ימים טובים.

... מיר האבן אחינו שבגולה וואס זיצן שבת שעות על גבי שעות, מיט אזא יראת שמים, אזעלכע קאכעדיגע תפלות, אזעלכע קאכעדיגע סעודות, אזעלכע קאכעדיגע זיצן צוזאמען. אז עס איז געווען ביי שלש סעודות נעילה מיט כל נדרי, האט דאך געקענט א פליג אויך פארשטיין, און אלעס מיט אזא אהבה ואחוה ושלום וריעות. זעהט אויס אז דאס איז א רצועה היוצא מארץ ישראל, וואס ציעט זיך ביז עדת יראים וויען.

... עס איז נישט א חידוש אז דאס איז אזא עדה קדושה, אז מען האט א טאטן, א אבינו רועינו, א טאטע וואס טראגט יעדן איינעם אויף זיינע פלייצעס, מיט אזא זיסקייט, און אזא ווארעמקייט, וואקסט ארויס אזא עדה. עס איז מיר א חשיבות אז איך בין געווען דא דעם שבת...

אחר פרקי שיר השמיע דבר המעמד נואם הכבוד הגה"צ רבי אברהם יונה שווארץ שליט"א רב דקה"י ווינא יע"א, ובתוך דבריו העלה גודל הזכיה לשבות יחד במקום קדוש הלזו שמשם יצאה הוראה לישראל, והעלה על נס גודל השפעתו של רבינו שליט"א ברחבי תבל.

בתוך המעמד הפתיעו העסקנים לעטר באות הכרת הטוב את הרב יודא באדאנסקי שליט"א, ולמסור לידו 'כתר תורה מהודרת', אשר לו יאתה הכבוד והתפארת להתעטר בכתר זו, אשר בנוסף להרבצת תורה במסירת שיעורים במסגרת 'ובהם נהגה', נכתר בכתר שם טוב שעולה על גביהן, בהיותו מסור בלב ונפש במסירות נאמנה להרחיב ולהגדיל קהלתינו ומוסדותינו הק' במאנסי באופן מופלא, ולקראת הנסיעה דנן עמד שעות על גבי שעות, יום ולילה לא ישבותו, שהכל יסתדר עצהיו"ט. - אחר שמסר רבינו שליט"א לידו את הכתר של כסף, הביע הרב יודא שליט"א דברי תודה מיוחדים להנדיבים בעם שנוטלים חלק בראש לעזור בגוף ובממון לטובת הרחבת גבולי הקדושה.

בקשב רב נשמע דברי ברכה שהשמיע רבינו שליט"א, ובתוך דבריו דיבר בגודל זכותם של מחזיקי תורה העומדים לימין עסקני המוסדות, אשר במשך השנים האחרונים גדלו והצליחו פרי באופן יוצא מן הכלל בכמות ובאיכות. הן בהקמת מוסדות חדשים בעיר מאנסי, הבית חינוך לבנות 'בנות חנה', והישיבה קטנה 'נועם התורה', ובנין הבית המדרש החדש 'תפארת יהושע'. כמו כן נפתחה בשנה העל"ט שערי מחנה הקיץ לבנות עם

מאות תלמידות בליעה"ר. וכל זאת בנוסף להרחבת גבולי בית מדרשינו הגדול בוומסב"ג, הרחבת הישיבה קטנה ופתיחת הישיבה גדולה לשם ולתפארת, אשר לא היתה עוד במצב נאה כזה עד הנה, זרע ברך ה' בתורה ויראת שמים. גם עומדים בשלבי בנין גדול ומהודר לבנות בוומסב"ג, אשר כל זה עולה למליונים דולרים, והכל בא מכיסם של חשובי ופני קהלתינו הק', והנלוים אחריהם צעירי האברכים שבנדבת לבכם למען פריחת והרחבת גבולי הקדושה, עולים ומצליחים להרים קרן מוסדותינו הק' די בכל אתר ואתר.

זוה תוכן הדברי תורה:

עס שטייט אין הייליגן חתם סופר, אז ווען א רב דרשנ'ט, זאל ער אייביג אנהייבן מיט א דבר תורה, ווייל ווערטער אליין, וואס איז נישט מלובש אין א דבר תורה, מאכט נישט א רושם אויף דעם וואס הערט דאס. עס מוז זיין מלובש אין די קדושה פון די תורה, דעמאלטס גייען אריין די ווערטער. איך וועל נישט יעצט מאריך זיין מיט דברי תורה, ווייל דאס איז א המשך פון וואס מען האט גערעדט ביי שלש סעודות, און די תורה פון דעמאלטס, וועט מחובר ווערן מיט דעם אויך.

איך וויל נאר פשוט ארויסגעבן מיינע אייגענע הרגשים, פאר מיר פערזענליך איז דאס אויך געווען א דערהויבענער שבת. איך וויל זיך באדאנקען פאר די אלע וואס האבן זיך משתתף געווען דעם שבת. דער אייבערשטער זאל באצאלן פאר יעדן איינעם, וואס ער טוט פאר תורה.

יעדער איד האט א תפקיד אויף וואס ער איז אראפגעקומען אויף די וועלט. בדרך כלל אין די יונגע יארן, כאפט נאך נישט א מענטש וואס זיין תפקיד איז אויף די וועלט. מען פראבירט איין זאך, און א צווייטע זאך, און א דריטע זאך, מען האט נאכנישט אויסגערעכענט פונקטליך, וואס וויל דער רבוש"ע פון מיר, וואס איז מיין ענד ציל. ווען ער וואלט דאס געוואוסט אין די יונגע יארן, וואלט זיך א מענטש צוגעשטעלט זיין סדר, לויט וואס ער דארף אנקומען צו זיין ציל. ווען עס גייען אדורך יארן, מען ווערט עלטער, קען יעדער מענטש דערקענען אויף זיך, וואס דער רבוננו של עולם וויל פון אים אויף די וועלט, וואס זיין עיקר ציל איז.

איך בין רב אין קהל עדת יראים. איך האב קיינמאל נישט געטראכט, אז איך וועל זיין א רב בכלל, און אין קהל עדת יראים איז אפגערעדט, אז איך האב נישט געטראכט אז איך וועל זיין דארט רב. ווען איך וואלט ווען געוואוסט אלץ יונגערמאן, אז מיין תפקיד איז צו זיין א רב, וואלט איך זיך אנדערש צוגעשטעלט אלץ יונגערמאן, אז איך זאל קענען זיין א געהעריגער רב. איך האב דאך אבער נישט געוויסט, האב איך געטוען אזוי און אזוי. אבער אין די לעצטע יארן זעה איך, אז דאס וויל דער רבונן של עולם פון מיר. דאס איז מיין תפקיד, און איך בין גרייט צו טוען וואס דער רבונן של עולם וויל. און איך זאל קענען אויספירן מיין תפקיד, מיט לאנגע געזונטע יארן.

בעלי בתים האבן אויך א תפקיד. ווילאנג מען איז נאך יונג, ווייסט מען נאך נישט פונקטליך וואס דער תפקיד איז. מען האט שטובער מיט קינדער, און מען דארף מחנך זיין קינדער וכדומה, אבער ווען מען ווערט עלטער, דארף א מענטש מחליט זיין, און צוקומען צו די הכרה, וואס זיין תפקיד איז אויף דעם עולם. **אויב ער איז נישט געבליבן אין עולם התורה, אויב ער איז נישט א מגיד שיעור, אדער ער איז נישט געבליבן זיצען און לערנען, איז א סימן אז זיין תפקיד איז נישט דער חלק התורה, נאר זיין חלק איז, אדער עבודה, אדער גמילות חסדים. אפילו ער האט נישט זוכה געווען צו תורה, קען מען עוסק זיין אין עבודה, מען קען דאווענען, מען קען ליגן אין עבודת השם. און אז נישט, איז זיין תפקיד צו בויען תורה.**

און אז מען זיצט דא צוזאמען מיט 'בוני תורה', וואס פארשטייען זייער תפקיד, און זיי זענען זיך מקריב פאר תורה, מען גיט אוועק אוצרות מיט געלט פאר תורה. עס איז מסתמא נאך נישט געווען אסאך יארן פריער, אז מענטשן זאלן אוועקגעבן אזעלכע אוצרות כסף אזוי ווי מען גיט היינט אוועק צו בויען תורה. און עס איז אן עקסטערע זכיה, וואס א מענטש דארף האלטן פאר זיך אליין פאר א זכות. ווען א מענטש איז נישט מחשיב וואס ער טוט, פילט ער נישט קיין טעם דערין, אבער אז ער איז מחשיב וואס ער טוט, און ער פארשטייט, יא, מיין ציל איז צו בויען תורה,

זוכט ער יעדע זאך וואס ער קען טוען. וואס קען איך נאך טון עפעס פאר תורה, וואס קען איך נאך ארויסהעלפן פאר א צווייטן איד אין גמילות חסדים. דאס איז דער תפקיד פון א איד, וויסן וואס דער רבוש"ע פארלאנגט פון אים, און זיך צושטעלן צו דעם אז ער זאל קענען טון וואס מען דארף.

די מוסדות ביי אונז, האבן ב"ה אין די לעצטע יארן אנגעהויבן צו בליען. און מען דארף דערצו אסאך געלט, אז מען זאל עס קענען אנהאלטן. איך האב זיך דעם שבת דערמאנט, ווען איך בין געווארן רב דא אין די קהלה, איז דעמאלטס געווען דער ראש הקהל, ר' הערש ליפשיץ ז"ל. א אדם יקר מאוד, א ערליכער איד, א חסידישער איד, א מוקיר רבנן במלוא מובן המלה. ער איז מיר צוגעשטאנען צו די רעכטע האנט, מיט אזא יראת הכבוד, וויאזוי ער האט זיך אויפגעפירט. עס איז נישט געווען א מיטינג וואס ער איז געגאנגען מיט קהל, וואס ער זאל מיך נישט אפרופען פארדעם פרעגן, צו דער רב האט עפעס וואס דער רב וויל אז איך זאל אדורכפירן, אדער וואס איך דארף צו רעדן. יעדע זאך וואס ער האט מיר געקענט שטיין צו הילף, איז ער מיר געשטאנען צו הילף.

ווען ער איז געקומען מיר אנטראגן די רבנות דא אין וויען, האט ער מיר געזאגט אזוי: ווען מען האט אויפגענומען דעם פריער'דיגן וויענער רב, בין איך געווען פון די וואס זענען געגאנגען אים אויפנעמען, און איך האב אים געזאגט אזוי: איך טראג אייך אן יעצט די גרעסטע רבנות, וואס עס איז שייך פאר אייך צוצוקומען דא אין ניו יארק! א גרויסע קהילה, מיט א תלמוד תורה, דאס איז די שענסטע פאסטן וואס איר קענט האבן. זאגט מיר ר' הערש, זייט דעמאלטס איז אונזער קהילה גרעסער געווארן, און איך בין מציע פאר אייך דעם רבנות דא אין קהל עדת יראים. עס וועט אייך גארנישט פעלן, זאגט ער מיר, מיר זענען א רייכע קהילה, און איר וועט באקומען א שיינעם געהאלט. איר וועט קיינמאל נישט דארפן אוועקגיין צוזאמענעמען געלט פאר אונזער קהילה און פאר אונזערע מוסדות, דאס איז נישט אייער ארבעט. אייער ארבעט וועט נאר זיין, לערנען מיט די בחורים, און זאגן דרשות פארן ציבור, האלטן

דעם ציבור, דאס וועט זיין אייער ארבעט וואס מען טראגט אייך אן. - און עס איז טאקע אסאך יארן אזוי געווען. אבער עס איז נתהפך געווארן הגלגל ביי אונז. יעדער ווייסט, אז די הכנסות וואס מען האט אמאל געהאט, איז היינט נישט דא, דאס איז דער מצב היינט אין אונזער קהילה.

און עס איז מיר אזא פלא, אז אין די לעצטע צוויי דריי יאר, וואס דער גלגל איז אראפגעגאנגען אין גשמיות, האט אנגעהויבן צו בליען אונזער קהילה אין רוחניות, אויף אן אויסערגעווענליכן פארנעם! איז עס אין ישיבה קטנה, און ישיבה גדולה יעצט, וואוילע בחורים, מען לערנט פליסיג, און מען שטייגט אין תורה. איך קען ארויסברענגען, אז אלע יארן וואס איך בין געווען דא אין ישיבה, איך מייך אז די ישיבה איז קיינמאל נישט אזוי שייך געשטאנען, ווי עס שטייט יעצט.

עס איז נישטא קיין געלט, אבער צוויי מיליאן דאלער איז אריינגעגאנגען איבערצובויען די שוהל. אלעס פון נדיבי עם, פרוטה ביי פרוטה וואס מען האט צוזאמגעשטעלט, אז עס זאל קענען געבויט ווערן. דאס פאריגע יאר האט וויליאמסבורג געקויפט א מיידל קעמפ, און ב"ה אז דאס יאר, די ערשטע יאר וואס מען האט דאס געעפענט, זענען א פאר הונדערט מיידלעך נתחנך געווארן אין דעם קעמפ.

נאכדעם איז געקומען מאנסי. דער עולם הייבט זיך אן ארויסצוציען אויף מאנסי, און עס הייבט אן דארטן מער נתרוב צו ווערן אונזער קהילה. מען איז אין די לעצטע יאר, אריינגעשפרינגען אין דריי זאכן. בויען א פרישע שוהל אין מאנסי; עפענען א מיידל שולע; און עפענען א ישיבה קטנה אין מאנסי. און אלעס איז פארבינדן מיט גרויסע געלטער. אלעס דארף א פרישע בנין, ווי מען זאל קענען אנהייבן. די שוהל בויט מען פון דאסניי; מען האט געקויפט א בנין פאר די ישיבה; און מען דארף א פרישע בנין פאר די מיידל סקול.

עס איז מיר אלץ אזא פלא, פונקט ווען עס האט זיך צוגעמאכט דער קראן פון געלט, וואס מען האט געהאט אין גשמיות, האט זיך פאר דעם

געעפענט אונזער רוחניות אויף אן אויסערגעווענליכן פארנעם. ווייל דער רבונן של עולם וויל אז עס זאל נישט גרינג אנקומען. ביים אייבערשטן איז דאך נישט דער עיקר די זאך אליין, לי הכסף ולי הזהב נאום ה' (הגי ב-ח), דער רבונן של עולם האט גענוג, ער וויל נאר מען זאל ארויסווייזן די מסירת נפש וואס יודן האבן. די וואך איז די פרשה פון תרומת המשכן, עס שטייט אין אלשי"ך הק', דער אייבערשטער דארף נישט אונזער כסף, אונזער זהב, אונזער וואל, אלעס איז דאך אין די הענט פונעם אייבערשטען, דער אייבערשטער וויל נאר אונזער הארץ. עס שטייט אין די הייליגע ספרים, תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים (שיר ג-ט), די אהבה וואס א יוד גיט ארויס צום אייבערשטען, אז ער גיט אוועק זיין פארמעגן צו בויען א בית ה'.

אונזערע מוסדות האבן ב"ה אנגעהויבן צו בליען, און מען האט מיר געזאגט, אז איך וועל נישט דארפן גיין נאך געלט, אבער איך בין דא אין פרעשבורג אויף שבת... איך רעד זיך נישט אפ דערויף, איך זאג עס מיט א שמחה. דאס איז מייך ארבעט, דאס דארף איך טוען, איך בין גרייט צו טוען מייך תפקיד, און איך מעג מיך מוטשען פאר געלט, איך זאל גיין און קומען, איך בין דא, איך בין גרייט. דער עולם זאל נאר געבן, אבער איך בין גרייט צו נעמען... דער אייבערשטער זאל מיר נאר געבן כח אויף ווייטער אויך, איך זאל עס קענען טוען.

עס איז א געוואלדיגער זכות ווער עס העלפט ארויס, און ווער עס טוט פאר די מוסדות. איך וויל עקסטער ארויסגעבן מייך הכרת הטוב, פאר די עלטערע בעלי בתים וואס זענען געקומען דא אויף שבת. עס איז אן אנדערע צורה, ווען עס קומען זיך צוזאמען אזעלכע אידן, וואס האבן שוין דרייסיג און פערציג יאר אוועקגעגעבן פאר דעם מקום, הונדערטער טויזענטער דאלערס! סיי פאר דעם מקום וואס מיר האבן יעצט, און סיי פאר יעדע נייע פראדזשעקט וואס קומט ארויף, גייען מיר נאר צו די געציילטע מענטשן וואס מיר האבן, און זיי שטעלן זיך צו ארויסצוהעלפן מיט א רוח נדיבה.

איך גיי נישט אויסרעכענען אלע נעמען, נאר די עלטערע בעלי בתים, ר' אהרן הערש עלבאגען

זאל זיין געזונט, עס איז נישט א פראדזשעקט וואס ער איז נישט דער ראש וראשון, זיך אהערצושטעלן, און געבן וואס מען דארף. - אין וויליאמסבורג, זיי וואוינען אין וויליאמסבורג, אבער זיי נעמען א חלק אין אלע אונזערע מוסדות, ר' אברהם חיים שטערן, מיט ר' שמחה פריעדמאן, וואס טוען אוועקגעבן אזויפיל געלט, און צייט, און מח פאר אונזערע מוסדות. - אין בארא פארק, ר' חיים ארי' רובין, ר' חיים פישער זאל זיין געזונט, א אויסער געווענליכער גרויסער בעל חסד, און א בעל צדקה. ר' יואל בענדעק, ר' שמואל ראבא. די אלע געבן שוין יארן לאנג פאר אונזערע מוסדות, און עס איז א זכות פאר אונז, און א זכות פאר זיי. וממנו ילמדו וכן יעשו, זיי זאלן זיין מוסטערס פאר אנדערע.

עס קומט ארויף א פרישער דור, א יונגער דור, מאנסי וועט אמאל זיין אי"ה אן עיר ואם בישראל, מען האט דאך נישט קיין פלאץ מער אין וויליאמסבורג, אונזערע קינדער און אונזערע אייניקלעך וועלן נאך זיין אין מאנסי מיט די צייט, און מיר דארפן זיי צושטעלן מוסדות. יעדער מוסד פון אנהייב דארף אסאך הילף, און אסאך חיזוק, אין געלט און אין אנדערע זאכן, אז מען זאל עס קענען אויפשטעלן. אשרי חלקם פון די וואס דער אייבערשטער האט זיי געהאלפן, אז זיי האבן די מעגליכקייט און זיי קענען בויען תורה, עס איז א גרויסער זכות.

אין מאנסי האבן מיר ב"ה א תלמוד תורה, ר' חיים פישער'ס פאטער האט אסאך כוחות אריינגעלייגט אין דעם תלמוד תורה, דער נאמען פון זיין זיידע ר' משה שמואל איז אויפן תלמוד תורה, און ווילאנג משיח וועט קומען, און מען וועט לערנען דארטן תורה, דאס איז זייער זכות. - די זעלבע איז מיט די פרישע מוסדות וואס מיר שטעלן אויף. מען דארף וויסן, און האלטן פאר א זכות, נישט אז עס קומט אן שווער צו געבן, און נישט אז מען האט ארויפגעצוינגען עפעס אויף יענעם, דאס איז די בעסטע אינוועסטמענט וואס מען קען אנטראגן. דאס וועט מען קיינמאל נישט פארלירן, דאס וועט אייביג בלייבן. אלע אנדערע אינוועסטמענטס ווייסט מען נישט מיט וואס עס ענדיגט זיך, אבער

דאס איז א גאראנטירטע אינוועסטמענט, עס בלייבט אויף שטענדיג.

מען האט שוין פריער ארויסגעברענגט, אז דאס איז די התחלה פון אונזערע מוסדות אין מאנסי. ר' יודל באדאנסקי איז שוין א ברא כרעא דאביהו, עס איז א אב מלאכה, דער טאטע ר' שמואל האט שוין אנגעהויבן, וואס ער האט צוגעשטעלט דעם בית המדרש, וואס מען האט יארן לאנג געדאווענט אין דעם פלאץ, צוגעשטעלט אלעס וואס מען דארף האבן דערצו חנם אין כסף. און אזוי אויך די אנדערע מוסדות, די מקוה ביי אונז אין וויליאמסבורג האט ער גענומען אויף זיך, ער האט אפגעקויפט דעם נאמען דערפון. זאל דער אייבערשטער געבן ער זאל ווייטער אויך זעהן אסאך שמחות ונחת, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

זאל דער אייבערשטער געבן, אז מען זאל קענען טוען שטענדיג צדקה וחסד, מיר זאלן זיך קענען צוזאמקומען שטענדיג נאר מתוך שמחה וטוב לבב. יעדער וואס ער טוט, טוט דאך דער אייבערשטער רעכענען לויט זיינע מעגליכקייטן. אמאל קען זיין ביי איינעם וואס קען נישט אזויפיל, אבער ער האט אוועקגעגעבן פון זיך די מאקסימום וואס ער קען אוועקגעבן, האט דאס א געוואלדיגען חשיבות ביים רבוש"ע. איך בין מכיר טובה פאר די אלע וואס טוען, און איך וויל מיך נאכאמאל באדאנקען פאר די אלע וואס האבן צוגעהאלפן צו דעם שבת, אז עס זאל קענען ארויסקומען דערפון אזא כבוד שמים, אז זיי זאלן האבן שמחות ונחת. און מיר זאלען זיך שטענדיג צוזאמקומען נאר מתוך שמחה.

מען האט שוין געבענטשט דעם חודש אדר, משנכנס אדר מרבין בשמחה, זאל זיין א ריבוי שמחה אין אלע אידישע שטיבער. איך וועל אויך זיין א בעל שמחה דעם חודש, איך מאך חתונה אן אייניקל, און איך לאדן די אלע וואס זענען דא אטיילצונעמען ביי די שמחה. און עס זאל אלעס זיין בשעה טובה ומוצלחת, אין א מזל'דיגע שעה, און מיר אלע זאלן זעהן שמחות ונחת ביי אונזערע קינדער, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות

מתוך הצלחה. די געשעפטן וואס מען טוט, זאל דער אייבערשטער אריינשיקן ברכה און הצלחה אז עס זאל נישט שווער אנקומען, נאר עס זאל גרינג אנקומען. מען דארף האבן אן עקסטערע ברכה, אז ווען דער אייבערשטער גיט פארמעגן, זאל עס זיין מיט א רואיגקייט, עס זאל נישט זיין מיט א פיזור הנפש, און עס זאל נישט זיין מיט קיין טירדות, נאר עס זאל קענען זיין מיט א רואיגקייט.

זאל דער באשעפער אונז געבן, מען האט דאך מתפלל געווען אויף די אלע מקומות הקדושים, עס זאלן נתקבל ווערן אלע תפלות וואס מען האט געבעטן לרחמים ולרצון, און מיר זאלן אלע אינאיינעם זוכה זיין, אקעגן צו גיין משיח צדקינו, במהרה בימינו אמן.

*

עם סיום דברי רבינו שליט"א, עברו כל הקהל נדיבי עם לקבל פרס מיוחדת 'הגדת חתם סופר' מכורך בעור עתיק, בנתיים יצאו קהל הקודש בריקודים נלהבים בשמחה ובטוב לבב, על טוב גורלם להיות חלק של עמא קדישא הדין ולשהות בצל הקודש, אשרינו מה טוב חלקינו.

ניגון הנלהב 'טייערע ברודער הארציגע ברודער מיר וועלן זיך ווייטער זעהן, דער אייבערשטער וועט געבן געזונט און לעבן וועלן מיר פארן צום רבין, מיר וועלן זיך ווייטער זעהן נשמע בקול אחר שעה שתיים בלילה, בריקודים עצומים שנשתיים בליווי פני מלכא ימים על ימי מלך תוסיה. - אחר סעודת מלוה מלכה כבר קרוב לשעה שלש בלילה, עברו מאנג'ש לקבל ברכת פרידה מרבינו שליט"א.

*

יום ראשון פרשת תרומה

בבוקרו של יום ראשון התפלל רבינו שליט"א בשעה מוקדמת, והלך לבית החיים החדש בעיר פרעשבורג, מקום ציונו של מרן הכתב סופר זי"ע ובניו אחריו, הגה"ק בעל מחנה חיים זי"ע ועוד. אחר אמירת כמה פרקי תהלים, יצא לדרכו לעיר ניקלשבורג, מקום מנוחת קדשם של הגה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, הגה"ק רבי מרדכי בנעט זי"ע רב העיר והמדינה, הגאון בעל צמח צדק (הקדמון) ועוד. רבינו שליט"א אמר כמה

פרקי תהלים מחוץ לגדר בית החיים, ודיבר עם הנוכחים בגודל קדושת מהר"מ בנעט זי"ע, וקשריו עם מרן החתם סופר זי"ע.

משם המשיך את דרכו לשדה התעופה בעיר ווינן הבירה, בדרך חזרה לעיר ניו יארק. בשדה התעופה שח רבינו שליט"א עם הנוכחים על גודל קדושת הגה"ק מהר"מ בנעט זי"ע אשר זה עתה חזר מציון קדשו. בדרך למטוס שאל רבינו שליט"א מתלמידיו הסובבים אותו בצחות של חיבה: האם כנים הדברים שכבר חוזרים לנו יארק?!... ובבחינת קשה עלי פרידתכם הוצרכו להמשיך בסדר היום.

על הדרך עמדו בעיר פראנקפורט שם התפללו תפלת מנחה, והר"ר יעקב חיים כ"ץ הי"ו ניגש לפניו התיבה. ביום הראשון לעת ערב הגיעו כל קהל הקודש לעיר ניו יארק, להביא ברכות וישועות אל תוך בתיהם.

ימים הנעלים הללו לא ימוש מקרב המשתתפים לעולמים, וזכרם לא יסוף מלב כל אנ"ש שבכל לבם ונפשם עקבו מריחוק מקום וקירוב הלב את מסע קדשו של רבינו שליט"א המעתיר בעדם בציונים הקדושים שרפי מעלה, להשפיע עליהם טללי אורה וישועה בכל מילי דמיטב.

*

יום שני פרשת תרומה

בשעות אחר הצהרים נסע רבינו שליט"א לשיבה גדולה, ומסר שיעורו היומי בשלחן ערוך. אחר כך התפלל תפלת מנחה בישיבה קטנה, ומסר שיעורו היומי במשנה ברורה.

בחורי הישיבות עברו לפני רבינו שליט"א לקבל ברכת שלום, בשובו ממסע הקודש באיראפע.

*

יום שלישי פרשת תרומה

בשעות אחר הצהרים נסע רבינו שליט"א לשיבה גדולה, ומסר שיעורו היומי בשלחן ערוך. אחר כך התפלל תפלת מנחה בישיבה קטנה, ומסר שיעורו היומי במשנה ברורה.

התפלל תפלת מנחה בישיבה קטנה, ומסר שיעורו היומי במשנה ברורה.

*

יום חמישי פרשת תרומה

אחר תפלת שחרית השתתף רבינו שליט"א אצל הברית של בן הר"ר יהושע הערש גליק הי"ו, שהתקיים בבית המדרש באלחוב. רבינו שליט"א נתכבד במוהלות. אחר הברית הסיב למסיבת לחיים, והאציל מברכותיו לבעלי השמחה.

בשעות אחר הצהרים נסע רבינו שליט"א לישיבה גדולה ומסר שיעורו היומי בשלחן ערוך, אחר כך מסר שיעורו השבועי באור החיים הק. אחר כך התפלל תפלת מנחה בישיבה קטנה, ומסר שיעורו היומי במשנה ברורה.

בשעות הערב נסע רבינו שליט"א לבארא פארק ומסר שיעורו השבועי באור החיים הק בבית מדרשנו וזכרון יהודא.

אחר השיעור חזר רבינו שליט"א לוויילאמסבורג והשתתף אצל הבר מצוה של בן הר"ר יהושע חיים גאלדבערגער הי"ו, שהתקיים ביחד עם שבע ברכות של החתן עזריאל ני"ו, בן הר"ר יאיר צבי גרינצווייג הי"ו, עב"ג בת הר"ר מרדכי מענדלאוויטש הי"ו, באולם די מארקיו. רבינו שליט"א רקד עם הבחור הבר מצוה והחתן והמחותנים, והאציל מברכותיו לבעלי השמחה.

*

שבת קודש פרשת תרומה

בליל שבת קודש ערך רבינו שליט"א באטע בבית המדרש סאמבאטהעלי. רבינו שליט"א השמיע דברי תורה בעניני הפרשה, וסיפר כמה סיפורים מהרה"ק רבי אייזיק מקאלוב זי"ע (לרגל היוםא דהילולא ביום ז' אדר ב). בברכת המזון נתכבד חדב"ן הרב רבי יואל הלברשטאם שליט"א.

אחר תפלת שחרית השתתף רבינו שליט"א אצל הקידושא רבא של ש"ב הרב זלמן לייב וואגשאל שליט"א (חתן הגה"צ אב"ד וואדקערט שליט"א) שהתקיים בבית המדרש וואדקערט.

בשעות הערב נסע רבינו שליט"א לבארא פארק והשתתף אצל החופה של החתן דוד אריה ני"ו בן הר"ר משה יחזקאל שרגא גאלדענבערג הי"ו, עב"ג בת הר"ר יחזקאל שרגא היימליך הי"ו, שהתקיים באולם תורה ויראה. רבינו שליט"א נתכבד בסידור קידושין.

אחר החופה חזר רבינו שליט"א לוויילאמסבורג והשתתף אצל החופה של החתן נפתלי מאיר ני"ו בן הרב משה יעקב פישער שליט"א, עב"ג בת הר"ר אליעזר זוסמאן בלייער הי"ו, שהתקיים באולם ויואל משה. רבינו שליט"א נתכבד בסידור קידושין.

אחר מעריב השתתף רבינו שליט"א אצל הבר מצוה של בן הר"ר נחמיי גיידא הי"ו, שהתקיים באולם קראסנא.

אחר הבר מצוה חזר רבינו שליט"א לבארא פארק והשתתף אצל החתונה של בת הרה"ג רבי יצחק זלמן גיפס שליט"א, דומ"ץ דבית מדרשנו ברכת אברהם, עב"ג בן הר"ר שמעון רייכמאנן הי"ו, שהתקיים באולם עטרת חינוך. רבינו שליט"א רקד עם החתן והמחותנים, והאציל מברכותיו לבעלי השמחה.

אחר כך חזר רבינו שליט"א להחתונה של החתן דוד אריה גאלדענבערג ני"ו. רבינו שליט"א רקד עם החתן והמחותנים, והאציל מברכותיו לבעלי השמחה.

אחר כך חזר רבינו שליט"א לוויילאמסבורג והשתתף אצל החתונה של החתן נפתלי מאיר פישער ני"ו. רבינו שליט"א רקד עם החתן והמחותנים, והאציל מברכותיו לבעלי השמחה.

*

יום רביעי פרשת תרומה – ב' דר"ח אדר א'

בשעות הבוקר נסע רבינו שליט"א לישיבה קטנה לתפלת שחרית. לפני התפלה הניח רבינו שליט"א תפלין לבן הר"ר נחמיי גיידא הי"ו. אחר התפלה הסיב רבינו שליט"א למסיבת לחיים, והשמיע דברי הדרכה להבחור הבר מצוה, ונתן לו דורן דרשה, והאציל מברכותיו לבעלי השמחה.

בשעות אחר הצהרים נסע רבינו שליט"א לישיבה גדולה, ומסר שיעורו היומי בשלחן ערוך. אחר כך

תוכן השיחה בעת ביקורו של רבינו שליט"א אצל כ"ק הגה"צ רבי יוחנן סופר זצ"ל האדמו"ר ערלוי

יום א' פרשת מקץ - ב' דחנוכה תש"ע לפ"ק

האדמו"ר מערלוי: דעם טאטן [הגה"צ מסאמבאטהעלי] זכרונו לברכה האב איך נאך גוט געקענט פון אונגארן.

רבינו: נאך פון סאמבאטהעלי?

האדמו"ר מערלוי: יא. איר האט דאך געהאט א פעטער רבי משה לייב זצ"ל, ער האט זיך געשריבן מיטן טאטן זכרונו לברכה (הגה"צ רבי משה סופר זצ"ל ראב"ד ערלוי בעל יד סופר).

רבינו: ער האט מחבר געווען דעם ספר ויגד משה. האדמו"ר מערלוי: ער האט אויך געדרוקט פונעם ערוגת הבשם מיט זיין פירוש.

רבינו: אויף די סוגיא פון אין איסור חל על איסור.

דער רב האט געקענט רבי משה לייב אויך?

האדמו"ר מערלוי: פערזענליך נישט, איך האב נאר געזעהן זיינע בריוו'ן וואס ער האט געשריבן.

רבינו: ביים זיידען רבי שמעון סופר [בעל התעוררות תשובה] איז דער רב נאך געווען ביי אים אין שטוב.

האדמו"ר מערלוי: יא, איך האב אים משמש געווען אפאר יאהר.

איך האב געזעהן אייער זיידן [הגה"ק מסערדאהעלי] אויך, דאס איז געווען אין תש"ד אין פעסט, דעם לעצטער שבת [פ' שמות] וואס דער בעלזער רב איז געווען אין פעסט.

רבינו: רבי משה לייב איז אויך דעמאלס מיטגעווען. האדמו"ר מערלוי: מען האט דארט נישט געקענט א יעדן זעהן, עס איז געווען א גרויס געשטופעכטס, מען האט דארט געקענט אריינגיין זייער שווער. עס איז געווען דארט אזוי

געשטאפט, אז אין מישקאלץ האט געוואוינט רבי מענדעלע קאראדער זצ"ל, און ער איז דארט צוזאמגעפאלן און געחלש'ט, ער איז אלץ א שטארקער מענטש געווען, אבער די צושטופעניש איז געווען זייער גרויס, טויזענטער מענטשען זענען געשטאנען אויף די גאס, איך האב געהאט א זכיה צו זיין פון דער נאנט.

האדמו"ר מערלוי: א גרויסער גאסט.

רבינו: וויאזוי שפירט זיך דער רב?

האדמו"ר מערלוי: הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. איך בין אין די ישיבה, און איך בין זיך משתדל צו לערנען די שיעורים אביסל.

רבינו: וואס אביסל, מער ווי אביסל..

האדמו"ר מערלוי: עס איז נישט אינגאנצען אזוי ווי פריער.

רבינו: בכמות אפשר, אבער באיכות איז עס מסתמא מער, תלמידי חכמים כל מה שמזקינים דעתן מתישבות עליהן (סוף קנים).

האדמו"ר מערלוי: מוז מען זיין א תלמיד חכם צו דעם..

*

האדמו"ר מערלוי: וואס מאכט דער רב?

רבינו: ברוך השם, געלויבט דער אייבערשטער.

האדמו"ר מערלוי: וואס מאכט די ישיבה.

רבינו: ברוך השם.

עס איז געווען מיין מאמע'ס יארצייט יעצט ערב שבת, און זי ליגט דא, וועגן דעם בין איך געקומען צו די יארצייט.

דער רב איז דאך זיכער פארנומען מיט 'יומין דחנוכה' (ספרו של האדמו"ר ערלוי זצ"ל בסוגיות דחנוכה).

האדמו"ר מערלוי: יעצט שרייב איך אויך די שיעור וואס איך האב געזאגט פאריגע וואך דאנערשטאג.

רבינו: וואס לערנט מען יעצט?

האדמו"ר מערלוי: יעצט לערנט מען בבא קמא.

רבינו: עס איז נישט גרינג..

האדמו"ר מערלוי: איך גיי איבער אויך פון זאכן וואס איך האב שוין געלערנט יאהרן פריער.

האדמו"ר מערלוי זצ"ל נתן לרבינו שליט"א את

ספרו 'אבני סופר' על מסכת בבא קמא.

רבינו שליט"א עבר בין בתרי הספר ואמר: יגדיל

תורה ויאדיר.

*

רבינו: דא אין קטמון האט מען דאך אויך געוואוינט נעבן דעם בעלזער רב.

האדמו"ר מערלוי: יא.

רבינו: וואו ווייט האט דער רב ז"ל געוואוינט פון דא?

האדמו"ר מערלוי: נישט אזוי ווייט, עס איז אין איין שכונה.

דער קטמונ'ער רב רבי יהושע דייטש זצ"ל איז געווען א שוואגער פונעם טאטן [הגה"צ מסאמבאטהעלי זצ"ל].

רבינו: יא, ער האט דאך אויך געוואוינט דא.

*

האדמו"ר מערלוי: וואס מאכט די שוויגער?²

רבינו: ברוך השם.

האדמו"ר מערלוי: ..., מען קען איבערגעבן אז איך האב זיך אינטרעסירט.

רבינו: א ברכה.

האדמו"ר מערלוי: זי זאל זיין געזונט און שטארק מיט אריכות ימים ושנים טובים.

רבינו: אמן.

האדמו"ר מערלוי: וואס מאכט דער ברודער [כ"ק הגה"צ גאב"ד סערדאהעלי שליט"א]?

רבינו: ברוך ה'.

האדמו"ר מערלוי: ווען עס האט זיך אנגעפאנגען דער עירוב דארט אין בארא פארק, האט מייך זוהן הרב רבי זלמן [אב"ד ערלוי ב"פ] מיך געפרעגט, אז די תלמידים ווילן וויסן וואס זיי זאלן טוהן, האב איך דעמאלס געענפערט אין א בריוו [להיתר], און עס איז אים געווען א שטארקער חיזוק³. נאכדעם

איז שוין געווען נאך, דער מונקאטשער רב האט ארויסגעגעבן א קונטרס דערויף, און נאך אנדערע האבן ארויסגעגעבן בריוון, דער אדווארי'ער רב דעם עדעלינער רב'ס איידעם [ודיבר על כמה חוגים שמתחלה לא נטו בעד העירוב, אבל אחר כך חזרו בדעתם].

אונז קענען דאך דעם ברודער נאך פון תשי"ט, דעמאלס בין איך די ערשטע מאל געווען אין אמעריקע, און מען האט מיך געבעטן צו זאגן א שיעור דארט.

רבינו: אין די ישיבה?

האדמו"ר מערלוי: יא, איך האב גערעדט אין נייטרא ישיבה אין מאונט קיסקא, דאכט זיך מיר אז אינמיטן שיעור האט ער עפעס אריינגערעדט.

רבינו: יא, ער האט דעם יאהר נאך געלערנט דארטן.

*

האדמו"ר מערלוי: ווילאנג בלייבט דער רב דאהי?

רבינו: איך פאר אהיים היינט נאכט.

האדמו"ר מערלוי: איך האב געוואלט מכבד זיין צו זאגן א שיעור דא אין ישיבה

רבינו: זיי הערן בעסערע שיעורים דא.

האדמו"ר מערלוי: איך ווייס נישט, איך האף אי"ה אין א קומענדיגע געלעגנהייט.

רבינו: מען וועט זעהן אי"ה, ותחזינה עינינו בשובך לצייון.

וכיבד את רבינו שליט"א לברך על היין

האדמו"ר מערלוי ביקש מרבינו שיברך על היין,

ויוציא אותו בברכתו.

הורה זקן ק"ז מון החתם סופר זצ"ל בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן צ"ט) שמוטל עלינו החיוב לדאוג להציל ולשמור על נשים וקטנים וכו' שלא ישלחו ח"ו בחילול שבת קודש בהוצאת דברים קטנים כגון מטפחת, מפתח דירתם וכו', לכן ראוי וחיוב לתקן עירוב המתיר הטלטול ובסיום תשובתו ציוה על השואל שישתדל בכל עוז לתקן עירוב לבני קהלתו, עיין שם בדברות קדשו.

והיות וכפי הודעתך הגה"צ מוה"ר פישל הערשקאוויטש שליט"א אב"ד האליין והגה"צ מוה"ר חיים יהודה כ"ץ שליט"א אב"ד סערדאהעלי שהם גדולי תורה מפורסמים ומורי הוראה מובהקים, עומדים על משמרת הקודש בתקון העירוב על צד היותר טוב בכל פרטיה ודקדוקיה, בודאי יש לסמוך עליהם בלי שום פקפוק כנלע"ד.

² האדמו"ר מערלוי זצ"ל התאכסן כמה פעמים בבית הרבנית הצדיקת מוואדקערט ע"ה בעת שהותו בעיר מאנטריאל לטובת ישיבתו. וגם אחר כך כששינה אכסנייתו לבית תלמידיו שדרו במאנטריאל, היה מגיע לסעוד סעודה אחת בבית אכסנייתו הראשונה.

בעת ששהתה הרבנית מוואדקערט ע"ה בארה"ק, לרגל חתונת הרה"ג רבי יואל משה מרדכי שליט"א, שלח האדמו"ר מערלוי זצ"ל לבית האכסניא טס עם מיני תרגומא ופירות לכבודה.

³ וזה לשונו: אודות שאלתך בשמך ובשם התלמידים היקרים שבעירכם מה דעתי העניה אודות העירוב שבעירכם. הנה כבר

האדמו"ר מערלוי: דער אייבערשטער זאל העלפן מען זאל זיין געזונט און שטארק, און זעהן אסאך נחת ביי די קינדער און די תלמידים.

רבינו: אמן. דער רב זאל אויך זיין געזונט און שטארק, און קענען מרחיב זיין גבולי הקדושה מיט הרחבת הדעת

האדמו"ר מערלוי: והמברך יתברך.

האדמו"ר מערלוי: איך האב געזעהן הלכה למעשה ביים בעלזער רב זכרונו לברכה, בעפאר ער פלעגט אוועקפארן פון ירושלים, פלעגט ער מאכן א וויזיט ביי זיין שווער זצ"ל, און ביים פרעשבורגער רב זצ"ל, און דער בעלזער רב האט טועם געווען קודם, כאטש בעל הבית מברך, האט ער געזאגט אז מען זעהט דאך אין די גמרא (ברכות נא:) אז עס איז דא א מחלוקת פון בית שמאי און בית הלל וואס עס איז קודם, צו די ברכת היין אדער די ברכה פון קידוש, די בית שמאי לערנען אז דער קידוש איז קודם, ווייל די קידוש ברענגט דעם יין, און די בית הלל

זאגן, אז אן יין איז נישט דא קיין קידוש, ממילא איז די יין קודם. די כיבוד וואס מען ברענגט אריין איז לכבוד דעם אורח, ממילא איז ער קודם לברכה.

רבינו: דער אייבערשטער זאל געבן ווייטער אויך, דער רב זאל זיין געזונט און שטארק, און מען זאל זיך קענען צוזאמקומען נאר מתוך שמחה וטוב לבב.

האדמו"ר מערלוי: (בעת שהציג רבינו שליט"א את בנו הרב

יהושע שליט"א, ושנתחתן עם נכדת האדמו"ר ממונקאטש):

דער מונקאטשער רב איז מיט מיר בידידות, איך

האב נאך געקענט דעם מונקאטשער רב'ס טאטע

פון פעסט.

רבינו כיבד את האדמו"ר מערלוי בספרו שמן ראש

לחנוכה, האדמו"ר הודה לרבינו על מתנת ספרו,

וצוה להביא לרבינו את ספרו 'יומין דחנוכה'

בסוגיות ועניני חנוכה, רבינו הפליא את הספר

שיוצא לאור כעת בב' כרכים, בתוספת מרובה על

הנדפס עד הנה. האדמו"ר ליוה את רבינו בצאתו

החוצה, ונפרדו לשלום באהבה רבה.

